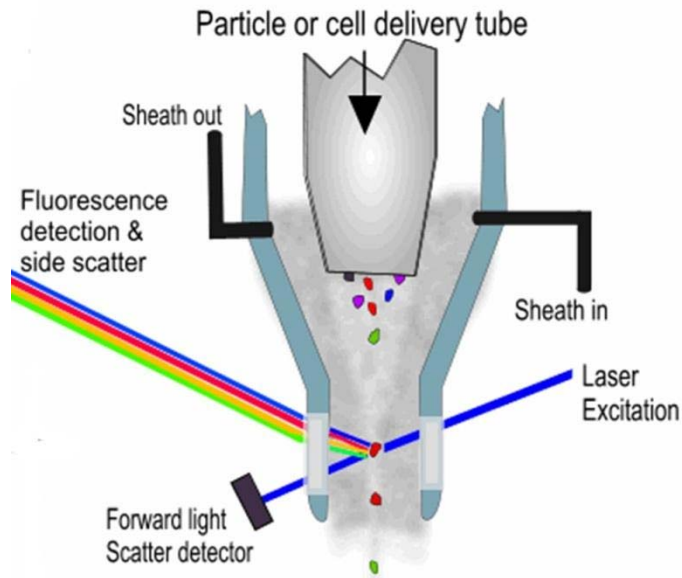

Az áramlási citometria elve

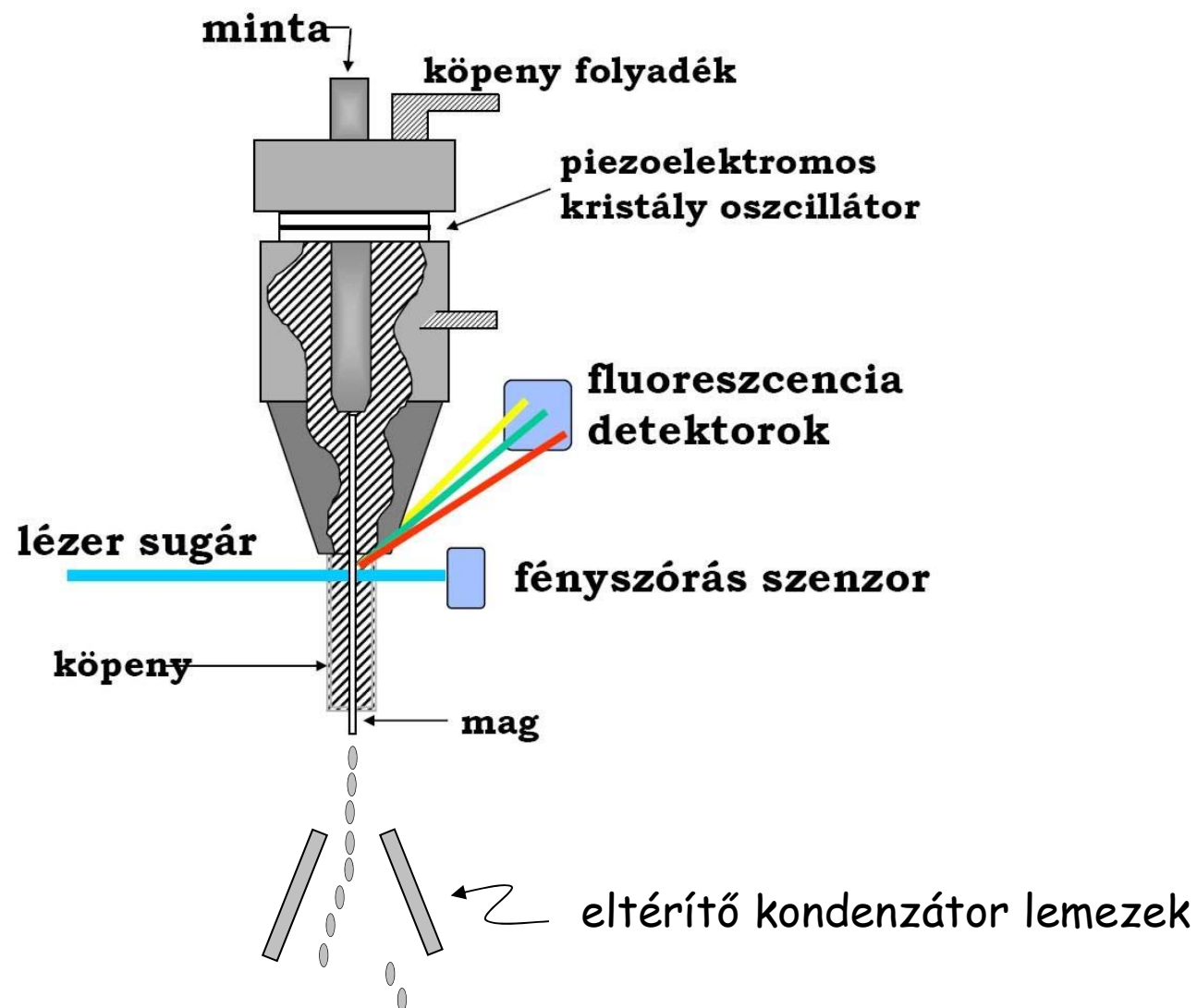

Olyan műszer, amely

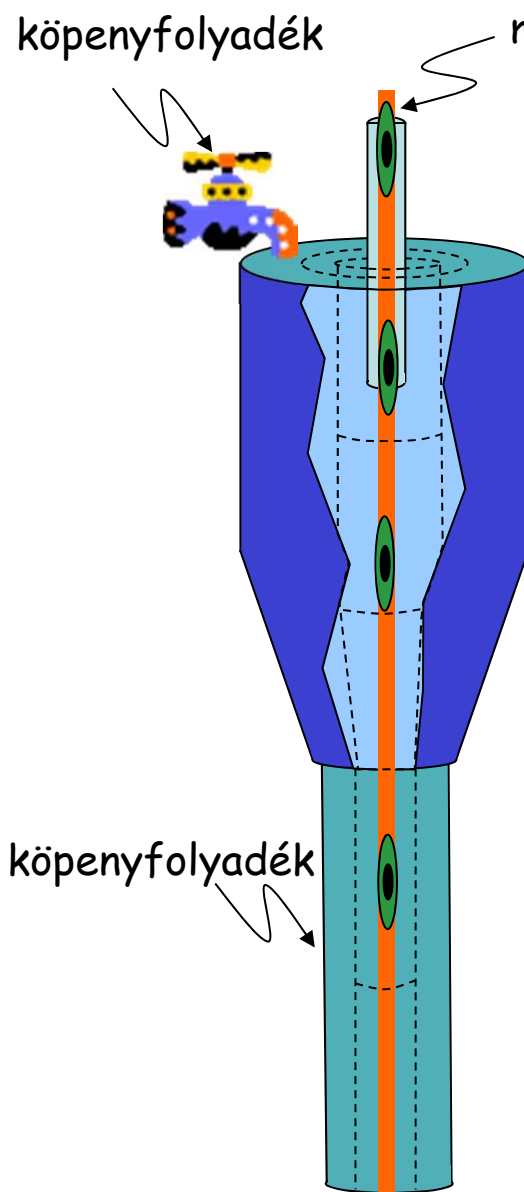
- szuszpendált
- egyedi sejtek
- fluoreszcens és fényszórási paramétereit méri
- nagy sebességgel (akár több ezer sejt/sec)

	Áramlási citometria	Fluoreszcens mikroszkópia	Fluorimetria
Sejtek típusa	szuszpendált	szuszpendált és kitapadt	szuszpendált (v. kitapadt)
Sejtszintű feloldás	egyedi sejtek (nincs szubcelluláris info.)	egyedi sejtek szubcelluláris info.	populáció
Mért paraméter	fluoreszcens és fényszórás	elsősorban fluoreszcens	elsősorban fluoreszcens
Sebesség	több ezer sejt/sec	néhány sejt/perc	-
Manipuláció	szortírozás	egyedi sejtek manipulációja	-

Az áramlási citometria működési elve

Áramlási rendszer

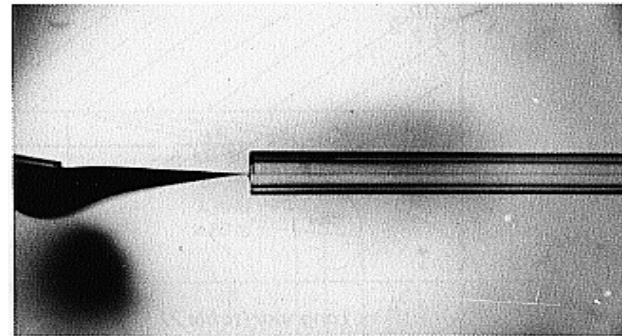
A köpeny folyadék koncentrikus körökben veszi körül a mintafolyadékot (lamináris áramlás).

Ezáltal a mintafolyadékot az áramlási fej közepére fókuszálja (hidrodinamikai fókuszálás).

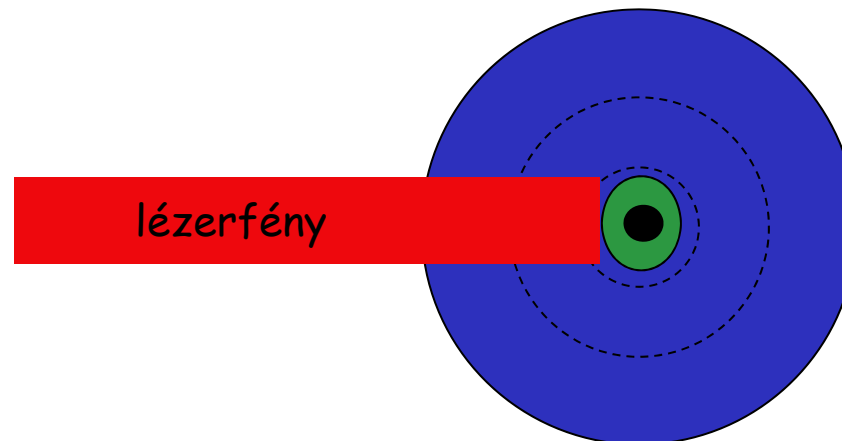
A hidrodinamikai fókuszálás célja:

a sejtek ott haladjanak, ahol a lézer megvilágítja őket.

Tintasugár
hidrodinamikai
fókuszálása

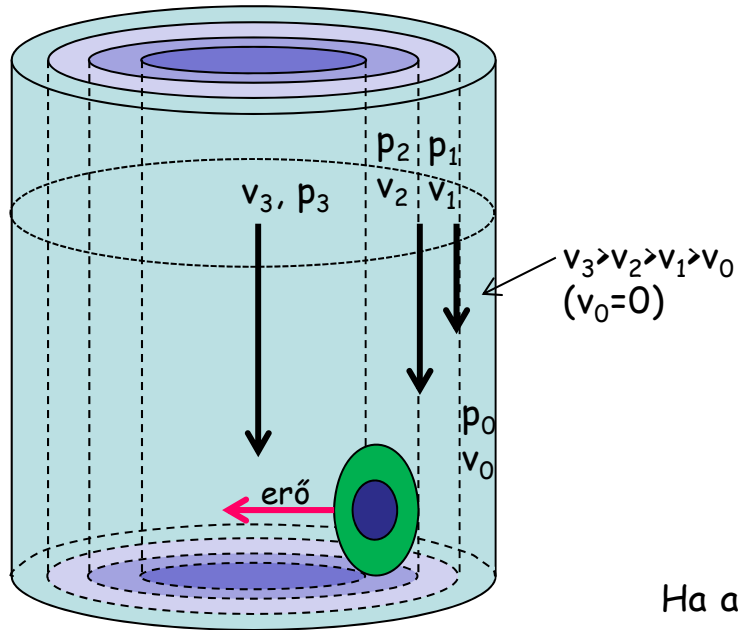

lézerfény

Az áramlási cella
felülnézete

Hidrodinamikai fókuszálás

Lamináris áramlás: koncentrikus folyadék rétegek, melyek egyre nagyobb sebességgel mozognak az áramlás közepe felé.

Bernoulli egyenlet:

$$p + \frac{1}{2}\rho v^2 + \rho gh = \text{állandó}$$

Ha egy adott magasságban (h) vizsgáljuk:

$$p + \frac{1}{2}\rho v^2 = \text{állandó}$$

Ha a sebesség (v) nő, a nyomásnak (p) csökkennie kell.

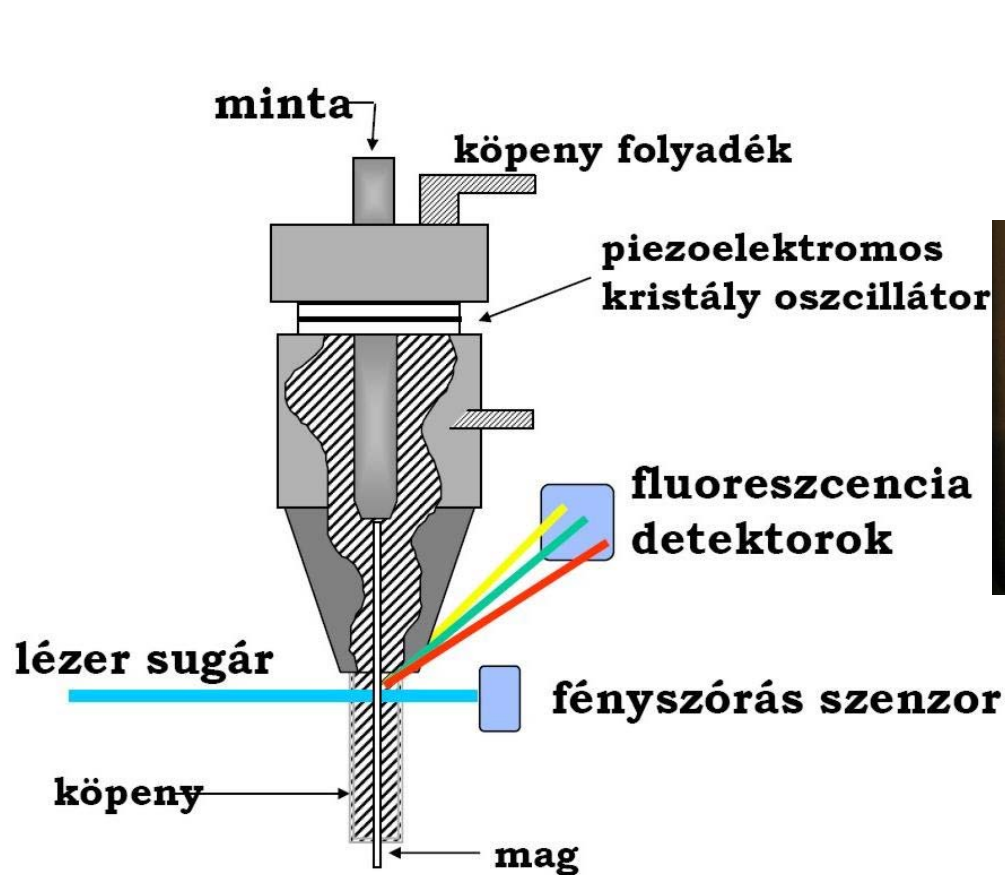

$$p_0 > p_1 > p_2 > p_3$$

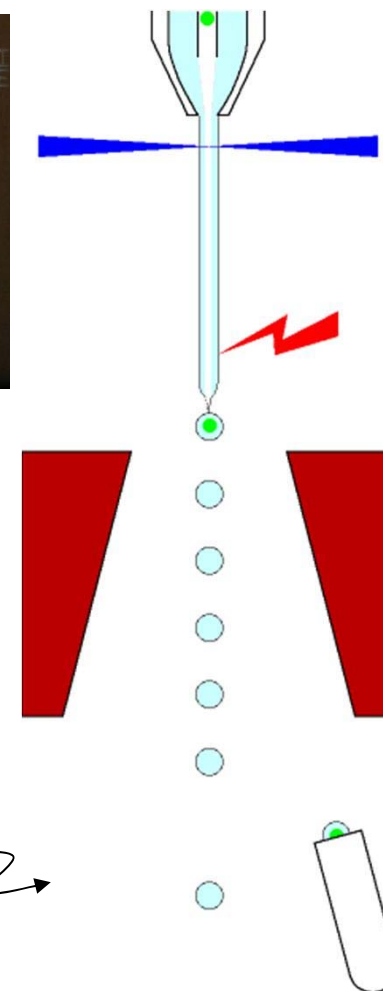
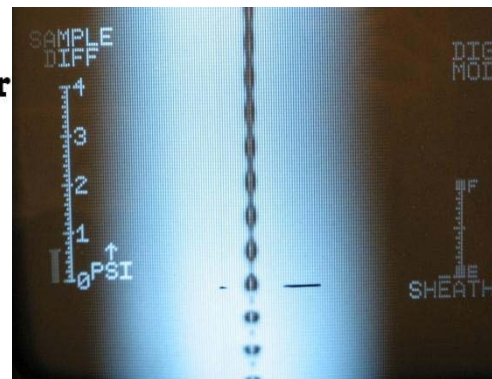

Egy sejt a rá ható nyomásgradiens miatt az áramlás közepe felé kényszerül mozogni.

Sejtszeparálás

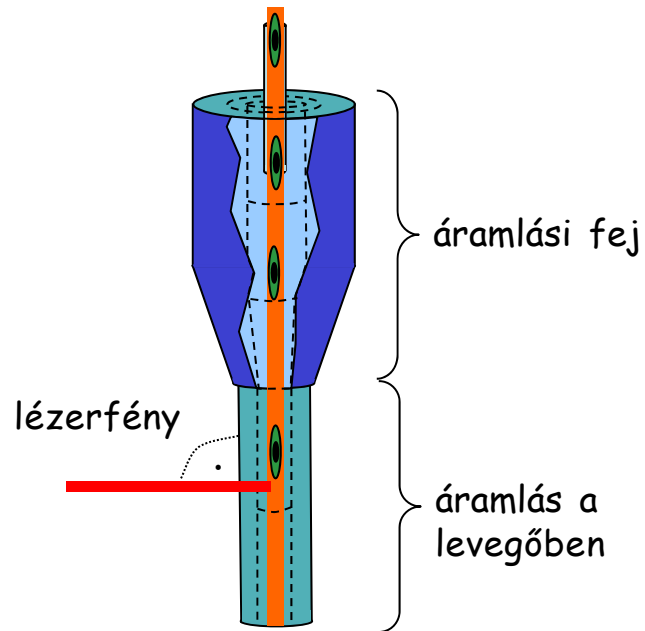
A piezoelektromos kristály rezgése cseppekre bontja a folyadékoszlopot.

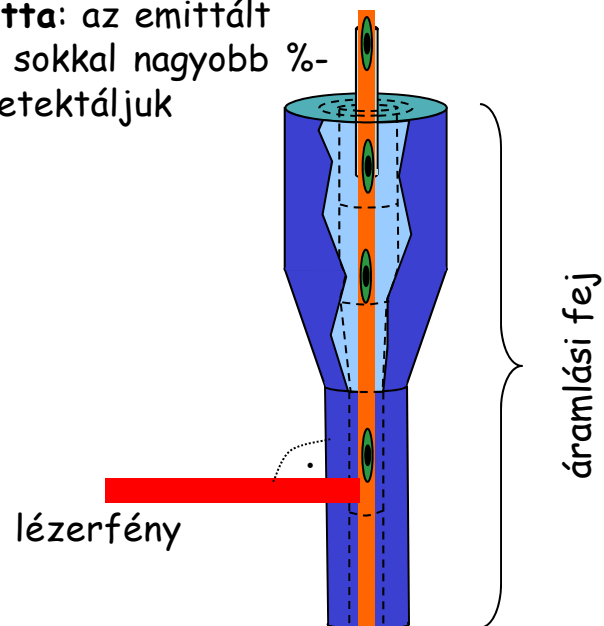
A cseppeket a mért fényszórás és fluoreszcens jelek alapján töltik fel pozitív vagy negatív töltéssel.

eltérítő kondenzátor lemezek: állandó feszültség van rajtuk.

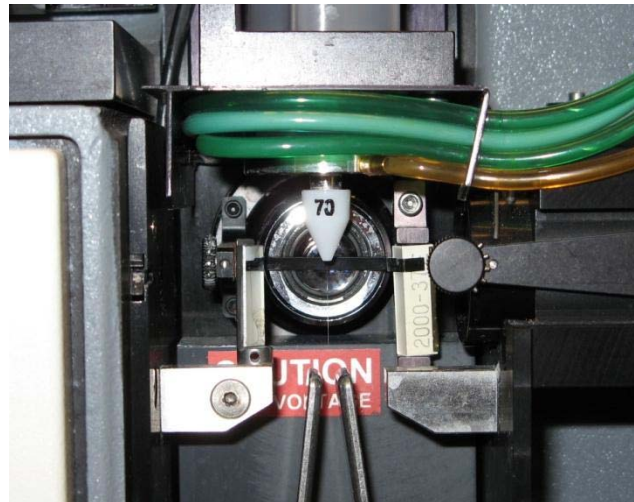
jet-in-air (áramlás a levegőben):

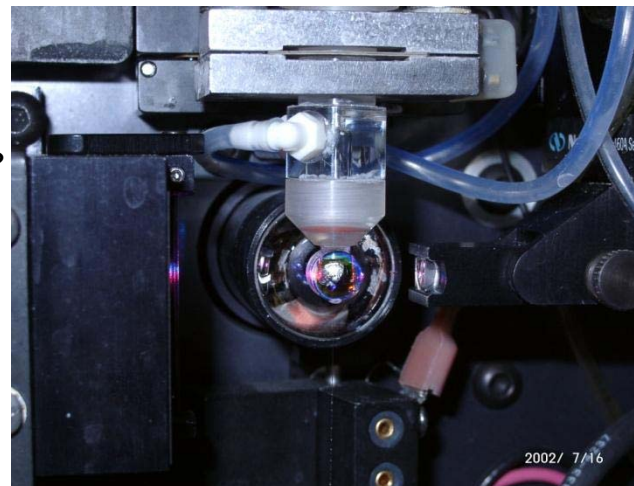
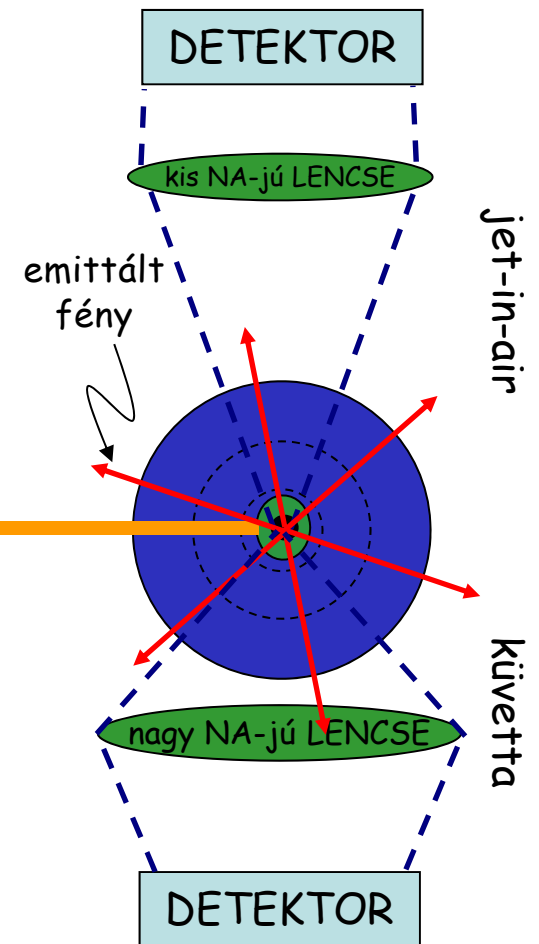
küvetta: az emittált fény sokkal nagyobb %-át detektáljuk

Megvilágítás

Az áramlási cella felülnézete

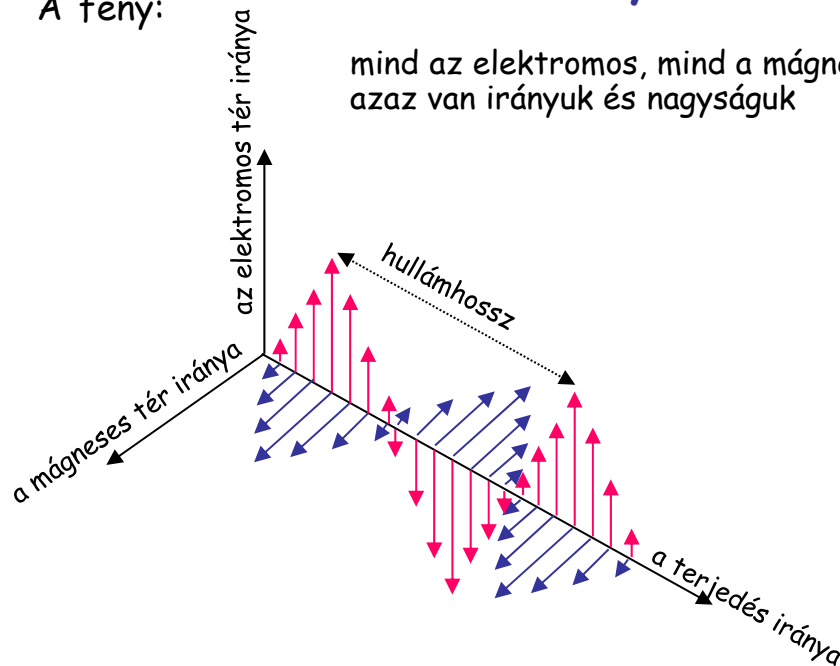

A fény és a fluoreszcencia tulajdonságai

A fény:

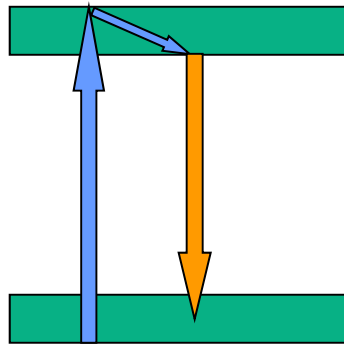
mind az elektromos, mind a mágneses tér vektor,
azaz van irányuk és nagyságuk

Fluoreszcencia:

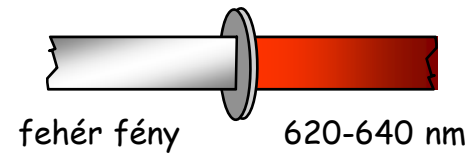
gerjesztett állapot

alapállapot

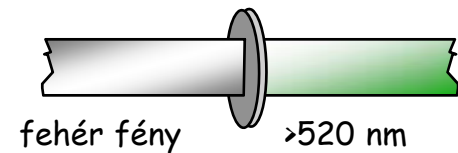

- A gerjesztést követően a molekula visszajut az első gerjesztett szint legalsó (ún. vibrációs) alszintjére. Minden további folyamat ebből a helyzetből indul.
- A fluoreszcencia hosszabb hullámhosszú, mint a gerjesztő fény.

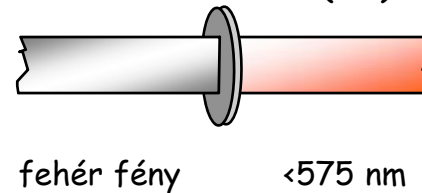
630 nm-es sávszűrő:

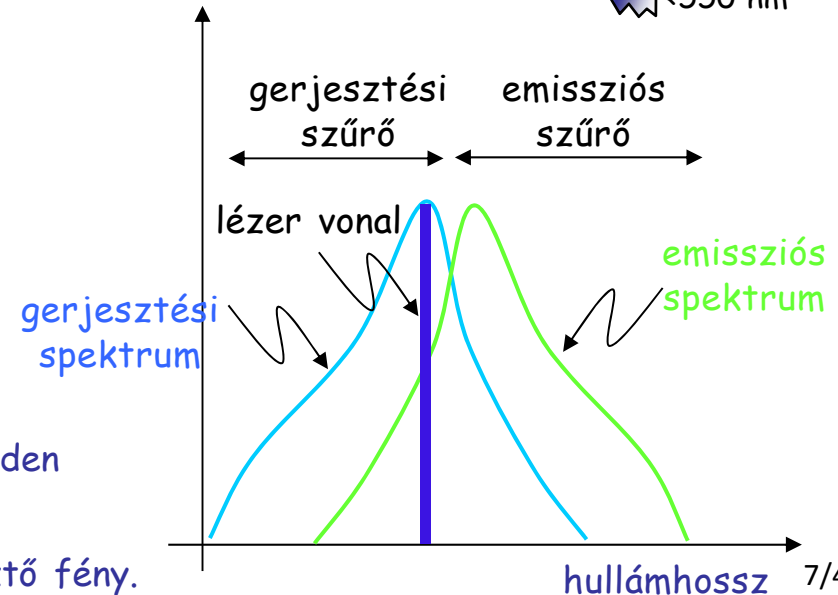
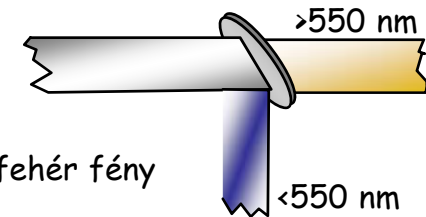
520 nm-es felüáteresztő (LP):

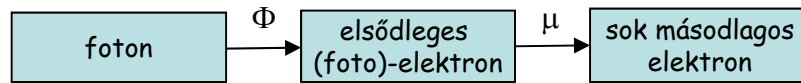
575 nm-es aluláteresztő (SP):

550 nm-es dikroikus tükrő:

Detektorok

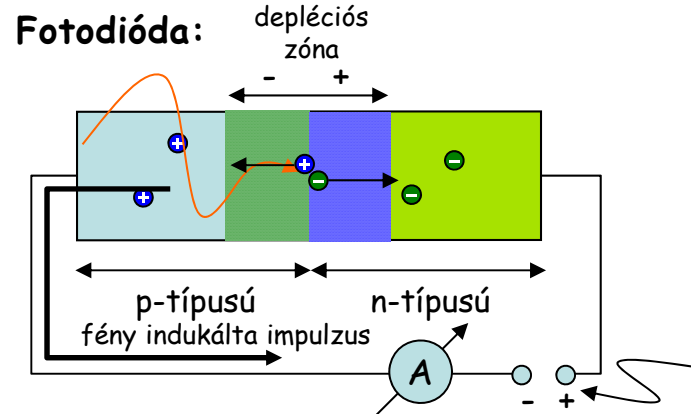

- kvantumhatásfok (Φ): $\Phi = \frac{\text{elektronok száma}}{\text{fotonok száma}} \times 100$

- erősítés (μ): $\mu = \frac{\text{elektronok végső száma}}{\text{fotoelektronok száma}} \times 100$

pl. ha minden dinóda 10 másodlagos elektront bocsát ki, és 8 dinóda van:

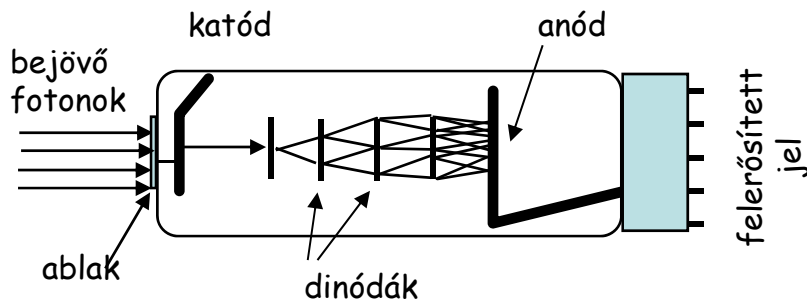
$$\mu = 10^8$$

- magas kvantumhatásfok
- nulla erősítés

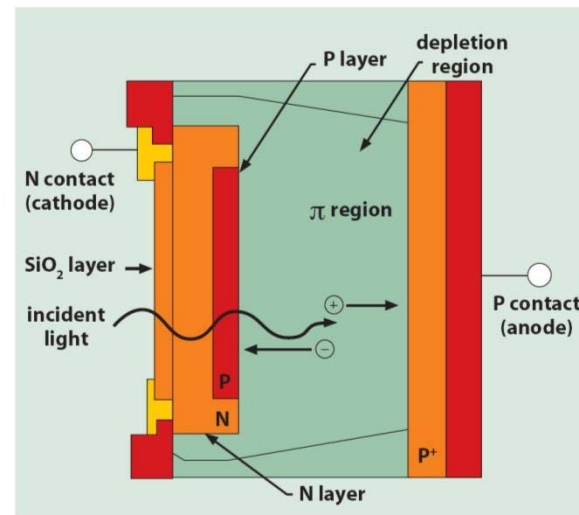
kétféle üzemmód: 1. nincs feszültség, 2. záró irányú feszültség

Fotoelektronsokszorozó (photomultiplier, PMT):

- a dinódák egyre pozitívabb feszültségen vannak, és a gyorsuló elektronok a dinódákba ütközve másodlagos elektronokat váltanak ki
- alacsony kvantumhatásfok
- magas erősítés

Lavina fotodióda (avalanche photodiode):

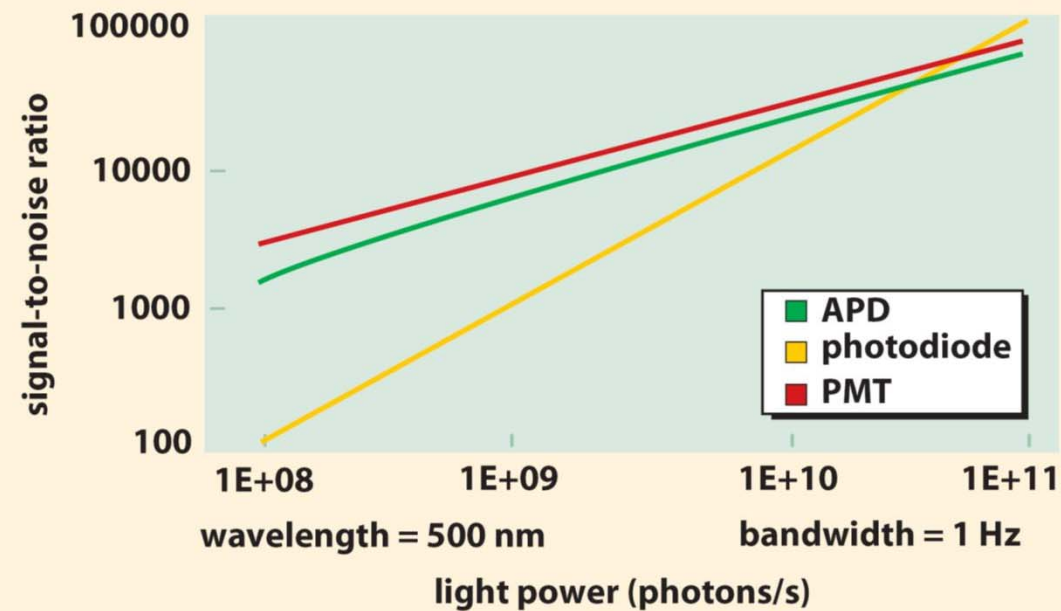
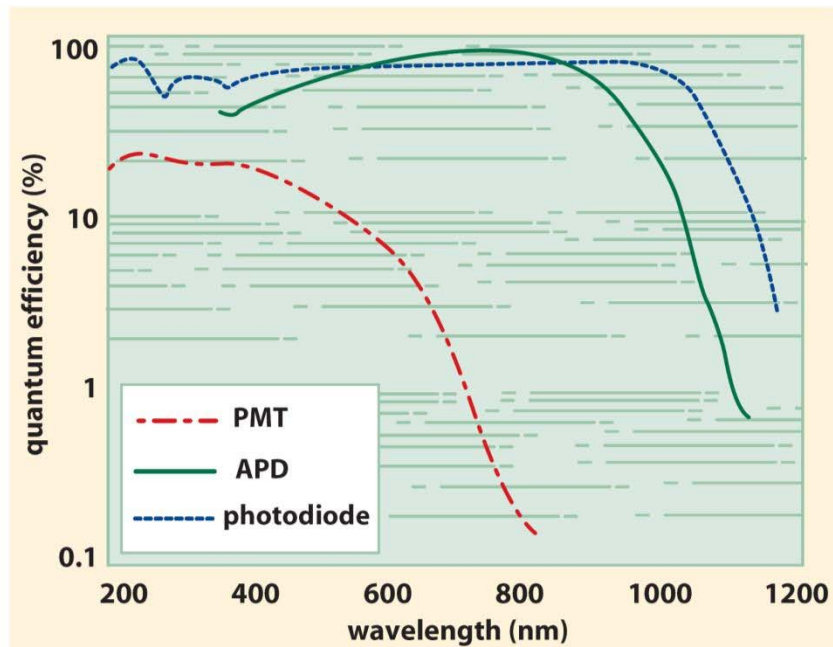
- a diódára magas záró irányú feszültséget kapcsolnak, és a fotoelektronok annyira felgyorsulnak, hogy másodlagos elektronokat váltanak ki ($\mu \neq 0$)

• a fotodióda és a PMT előnyös tulajdonságait kombinálja

- magas kvantumhatásfok
- magas erősítés
- hátrány: magas sötétáram

Detektorok összehasonlítása

Jel-zaj arány áramlási citometriában

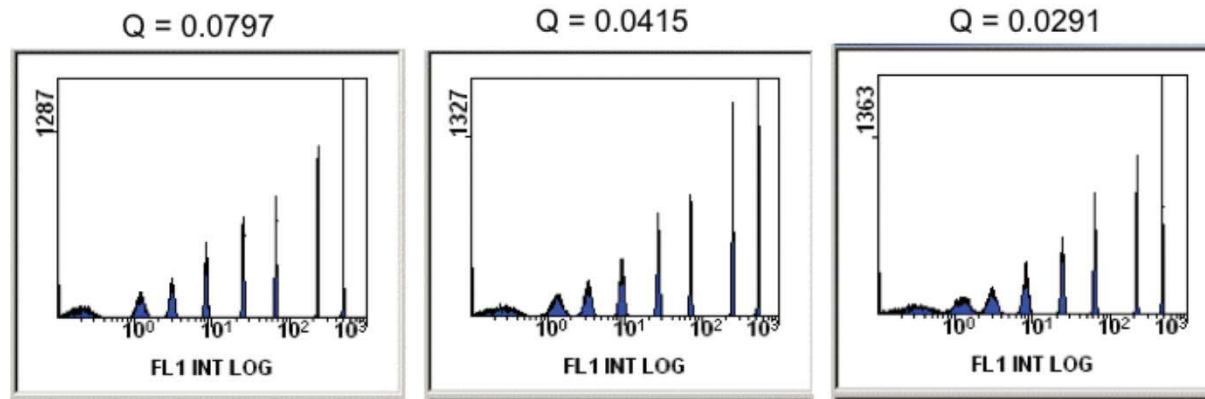
- Az áramlási citometriás adatok minősége a jel-zaj arány függvénye
- A jel-zaj arányt két faktor határozza meg:
  - detektálási hatásfok (Q), más néven kvantumhatásfok (Φ): egy fluorofór által kiváltott fotoelektronok száma
  - háttér fényerősség (B)

a fotonszámlálás Poisson
jellege miatt

$$zaj \sim \sqrt{n}$$

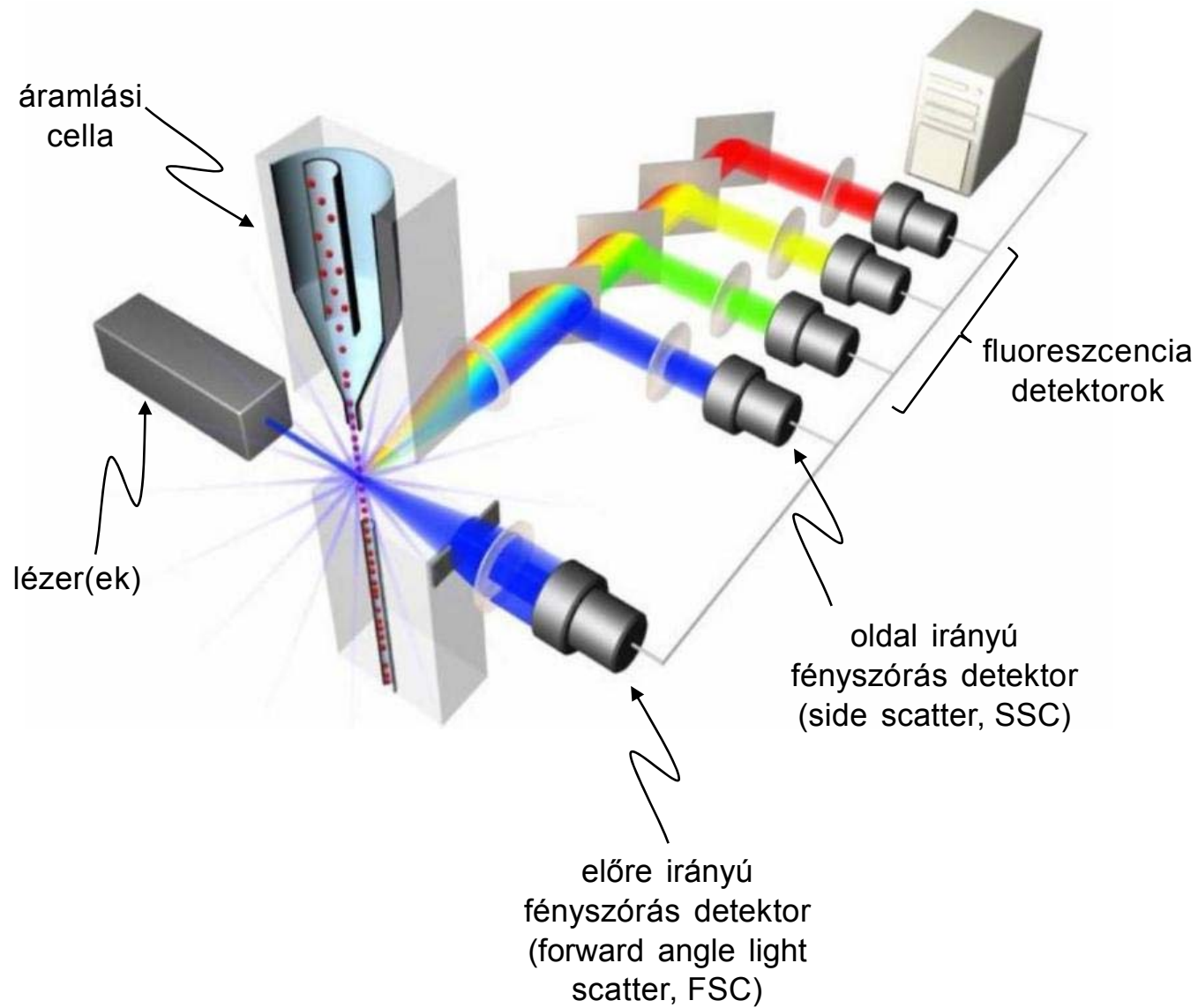
$$relatív\ zaj \sim \frac{\sqrt{n}}{n} = \frac{1}{\sqrt{n}}$$

A relatív zaj fordítottan arányos a
fotonszám négyzetgyökével.

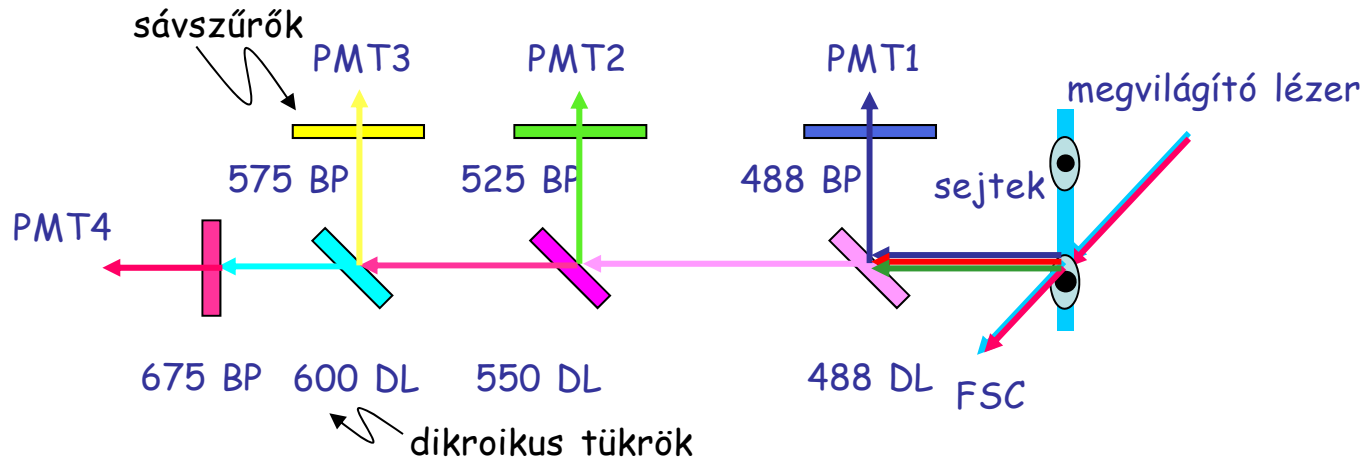
A Q faktort a lézer intenzitás csökkentésével fokozatosan kisebbre állították (miközben a legfényesebb populációt ugyanabban a csatornában tartották a detektorfeszültség növelésével) → csökkent a feloldóképesség.

Detektorok elrendezése I.

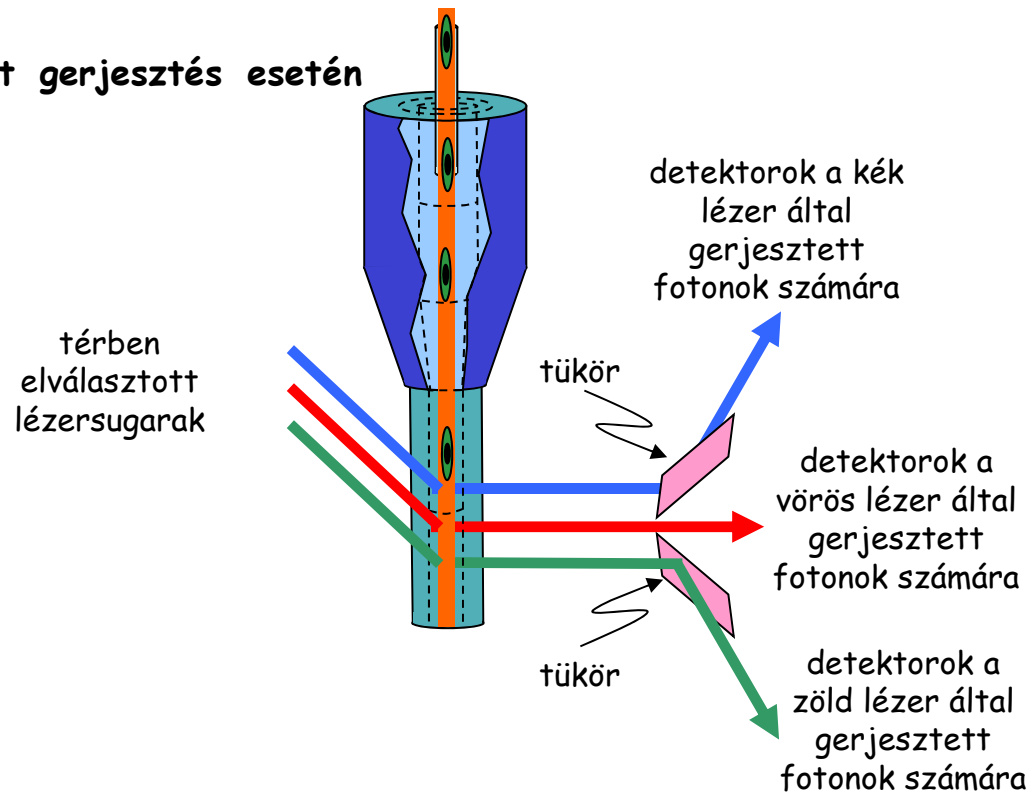
Detektorok elrendezése II.

Azonos helyen történő gerjesztés esetén

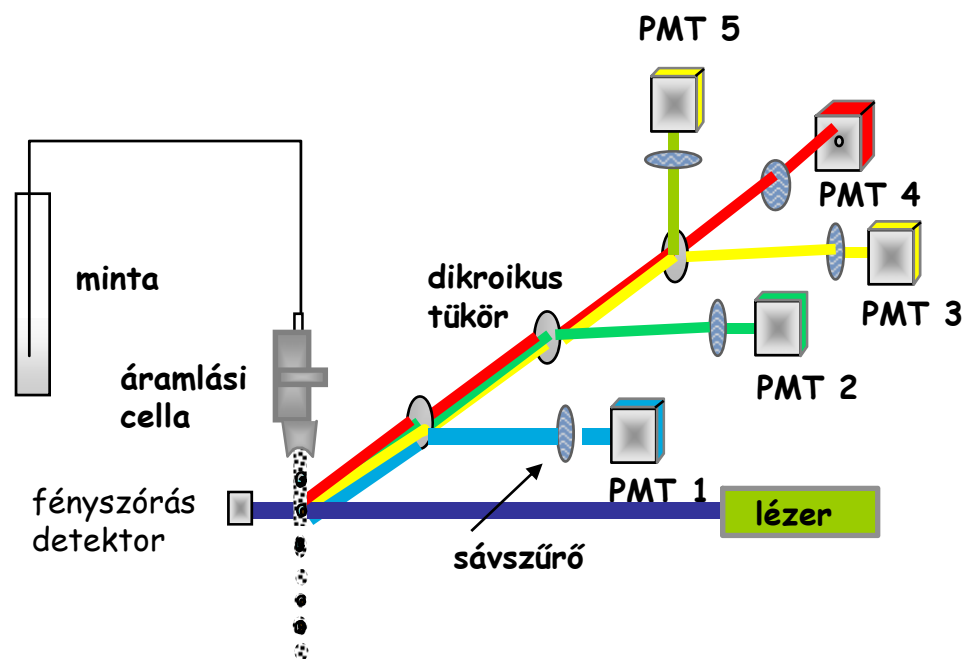

A dikroikus tükrökkel a közös sugárból leválasztanak egyet-egyet, amit még egy optikai filterrel tovább szűrnek.

Térben szétválasztott gerjesztés esetén

Detektorok elrendezése III.

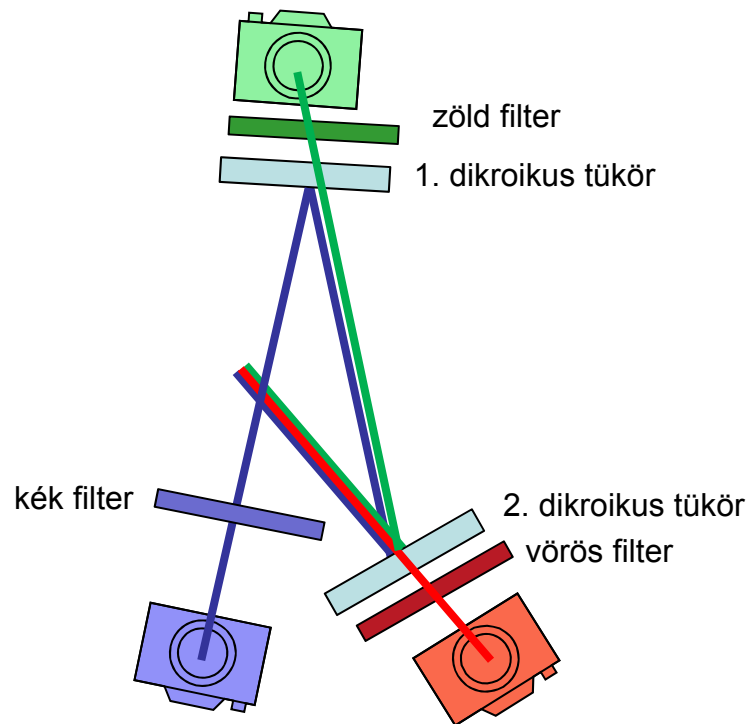

Detektorok elrendezése IV.

Új fejlesztések: „oktagon” és „trigon” detektor-elrendezés

Előnyök és elvek:

- Az emisszió helyéhez legközelebbi detektor detektálja a leghosszabb hullámhosszú fluoreszcenciát, amiben általában a legkevesebb foton van.
- Az alacsonyabb hullámhosszú fotonokat (felüláteresztő) dikroikus tükrökkel verik vissza a többi detektorba.
- A fény visszaverés általában hatékonyabb, mint az áteresztés (transzmisszió).

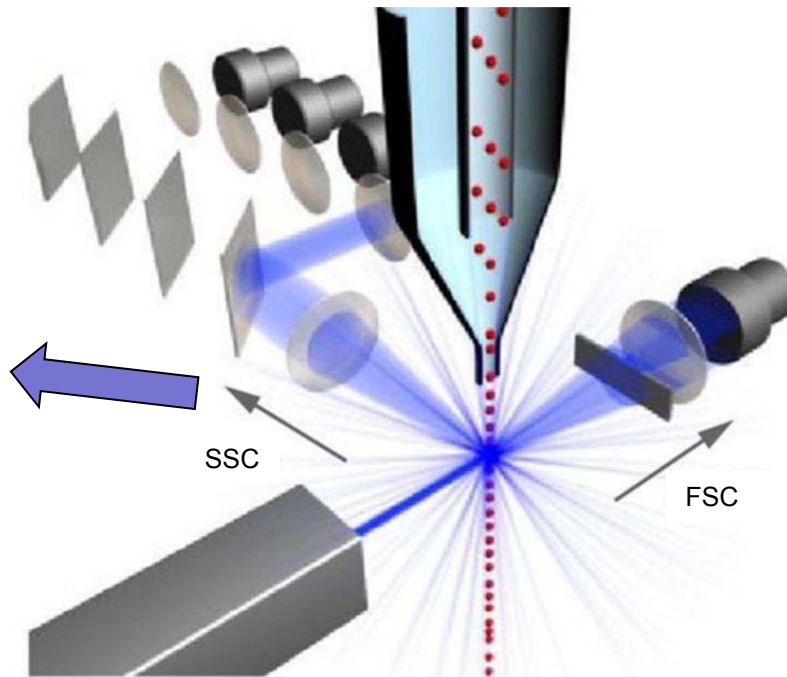
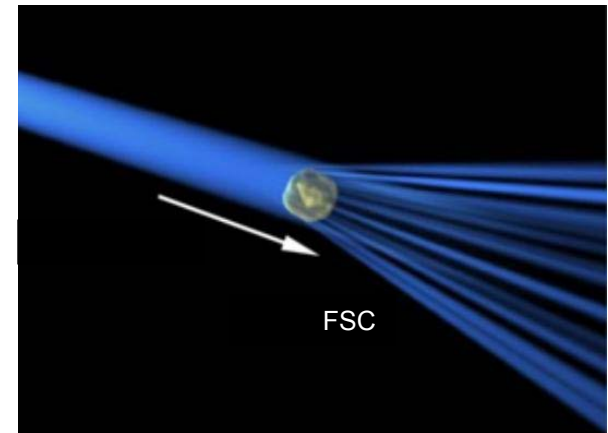
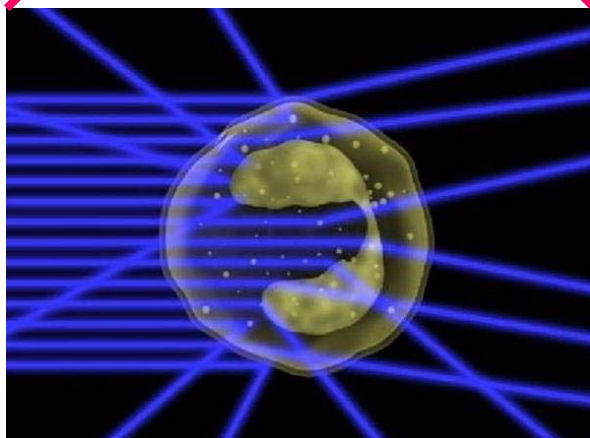
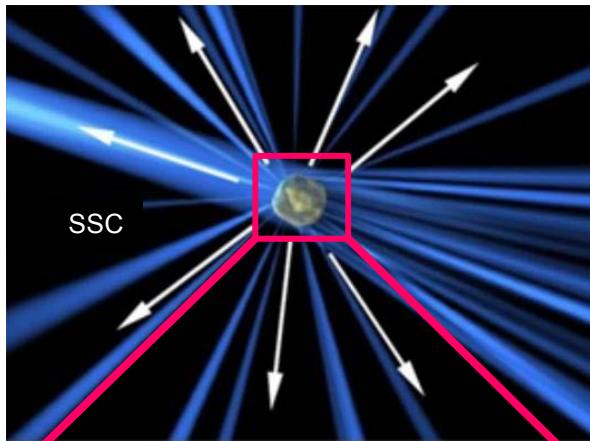

Fényszórás szignálok

A fényszórás jelek intenzitása (FSC és SSC) függ

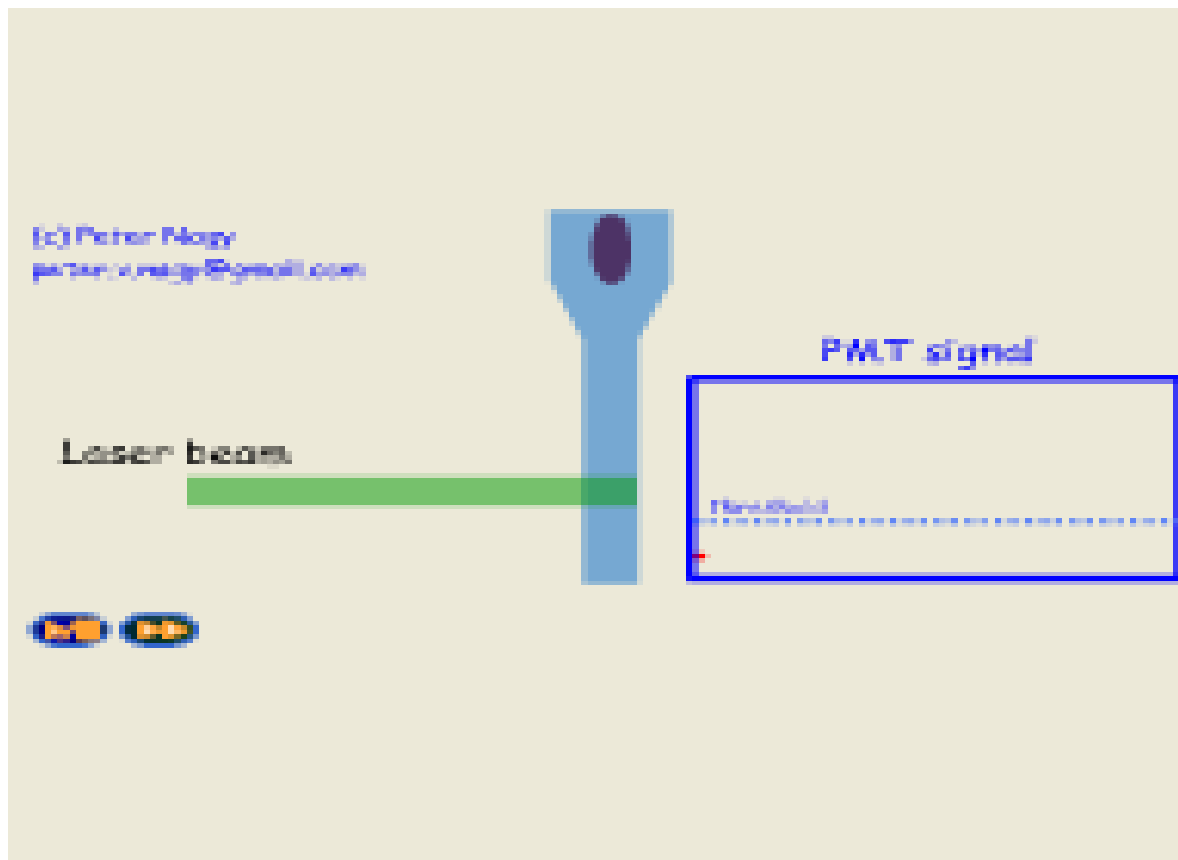
- a sejtek törésmutatójától (mennyivel különbözik a sejt törésmutatója a környezetétől)
- a sejt lézer nyalábhoz viszonyított relatív orientációjától
- az FSC-re és az SSC-re specifikus faktoroktól

SSC jel: a sejt belső
granuláltságával arányos

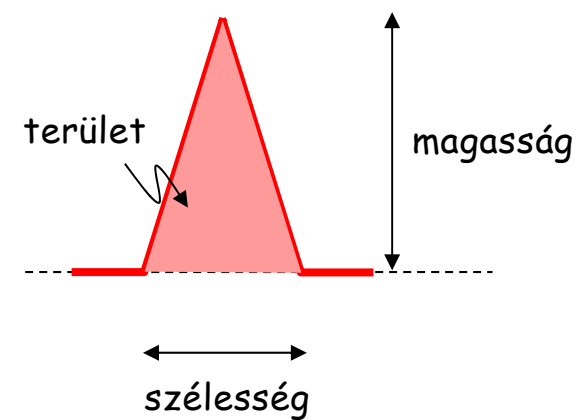

FSC jel: a sejtmérettel
arányos

A jel detektálása

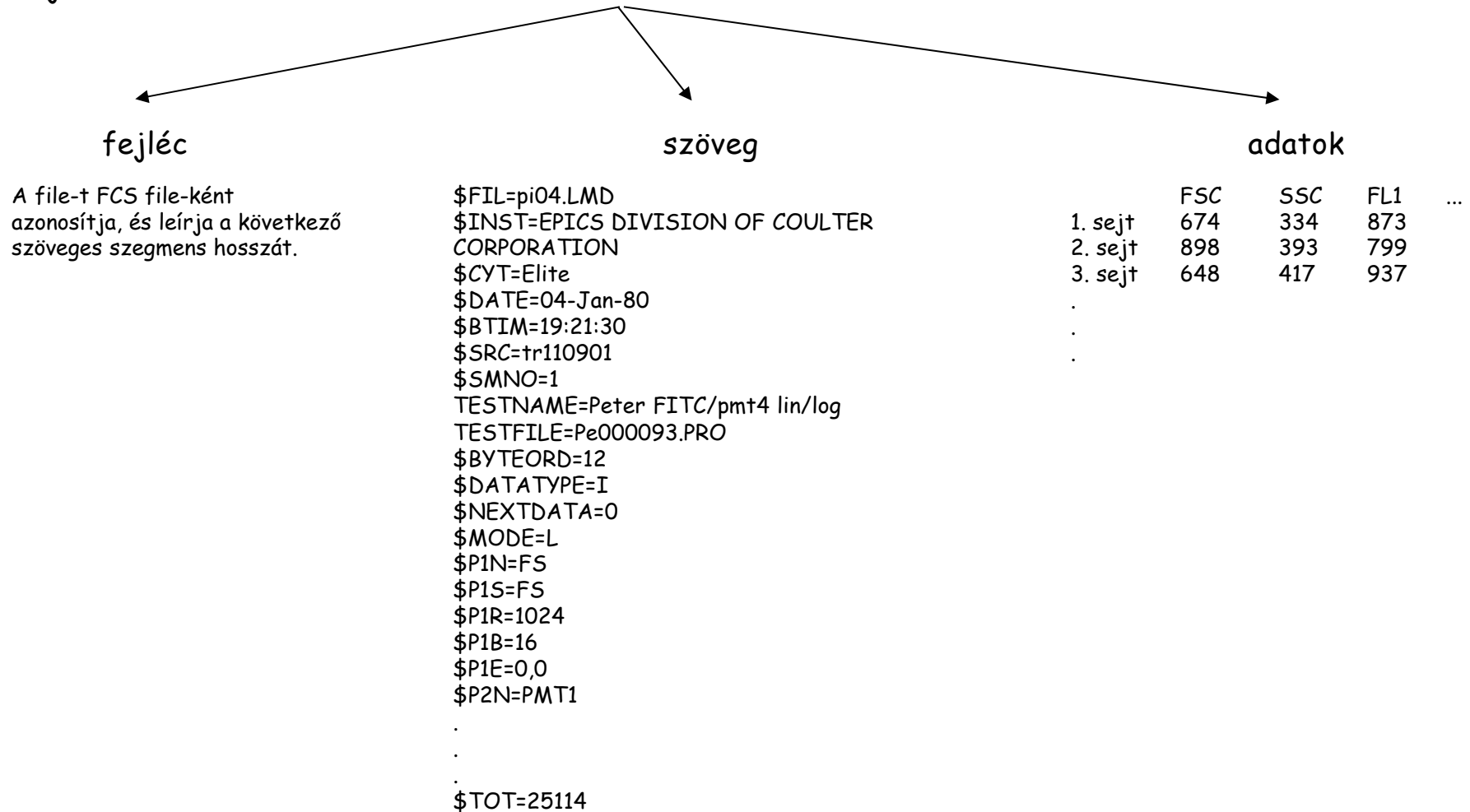

A detektoron mért jel:

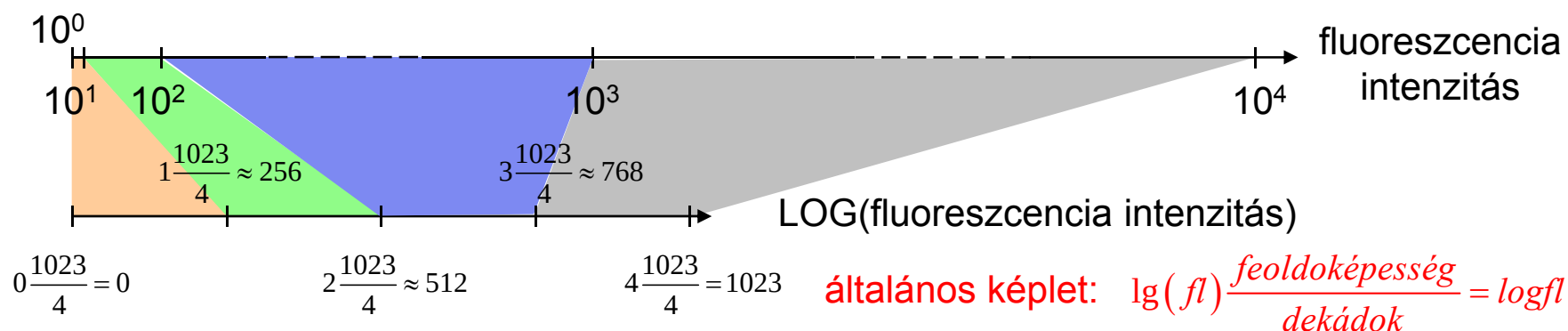
Az adatok tárolása

Az adatok elmentése általában ún. FCS (flow cytometry standard) file-ban történik, ahol minden sejtről elmentik az összes mért adatot = list mode file

Feloldóképesség az adatok mérése során

- A legtöbb biológiai paraméter több (3-4) nagyságrendre terjed ki.
- Korábban a legtöbb áramlási citométernek 10 bites feloldóképessége volt (mert a nagyobb feloldóképességű detektorok túl drágák voltak), azaz a fluoreszcencia intenzitásokat 10 bites feloldóképességgel mérték ($2^{10}=1024$).
- A fluoreszcencia intenzitás 3 nagyságrendjének mérése nem elégséges, ezért logaritmikus erősítőket használtak, amik a skála felső részét összenyomják.

- A modern detektorok 16-bites ($2^{16}=65536$) vagy hasonló feloldóképességgel mérik a fluoreszcenciát → nincs szükség logaritmikus erősítőkre.

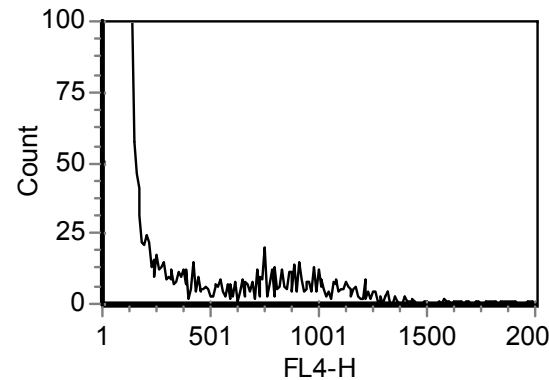
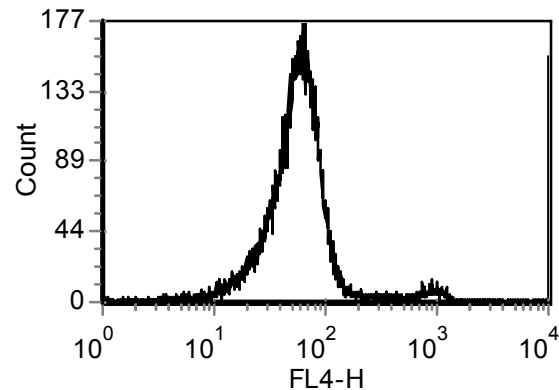
Az adatok megjelenítése I.

Egydimenziós (egy paraméteres) ábrázolási mód: hisztogram

ugyanazon adatok

logaritmikus skálán

lineáris skálán

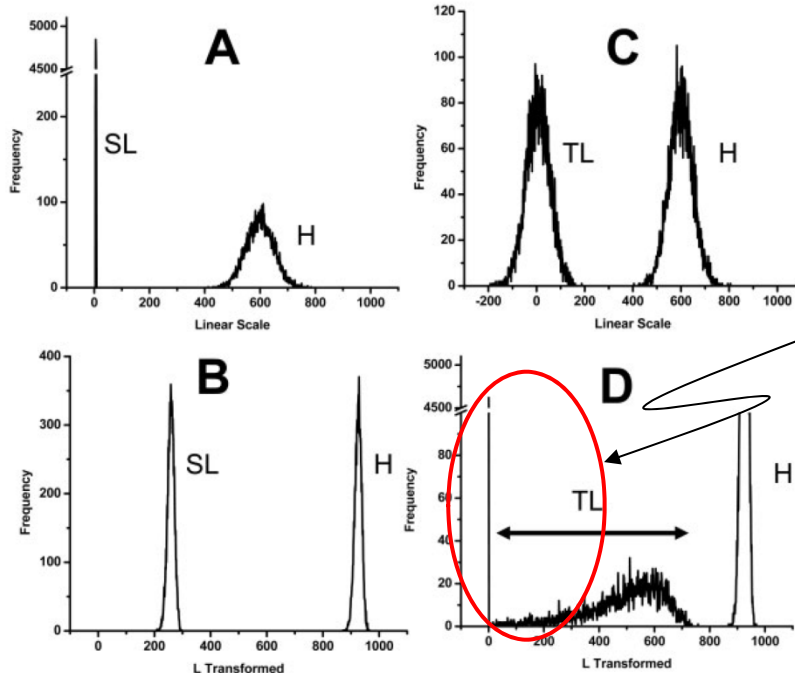

A logaritmikus skála előnye:

- összenyomja a skálát a magas értékeknél
- sok biológiai paraméter log-normális eloszlást mutat, ez log skálán haranggörbének látszik.

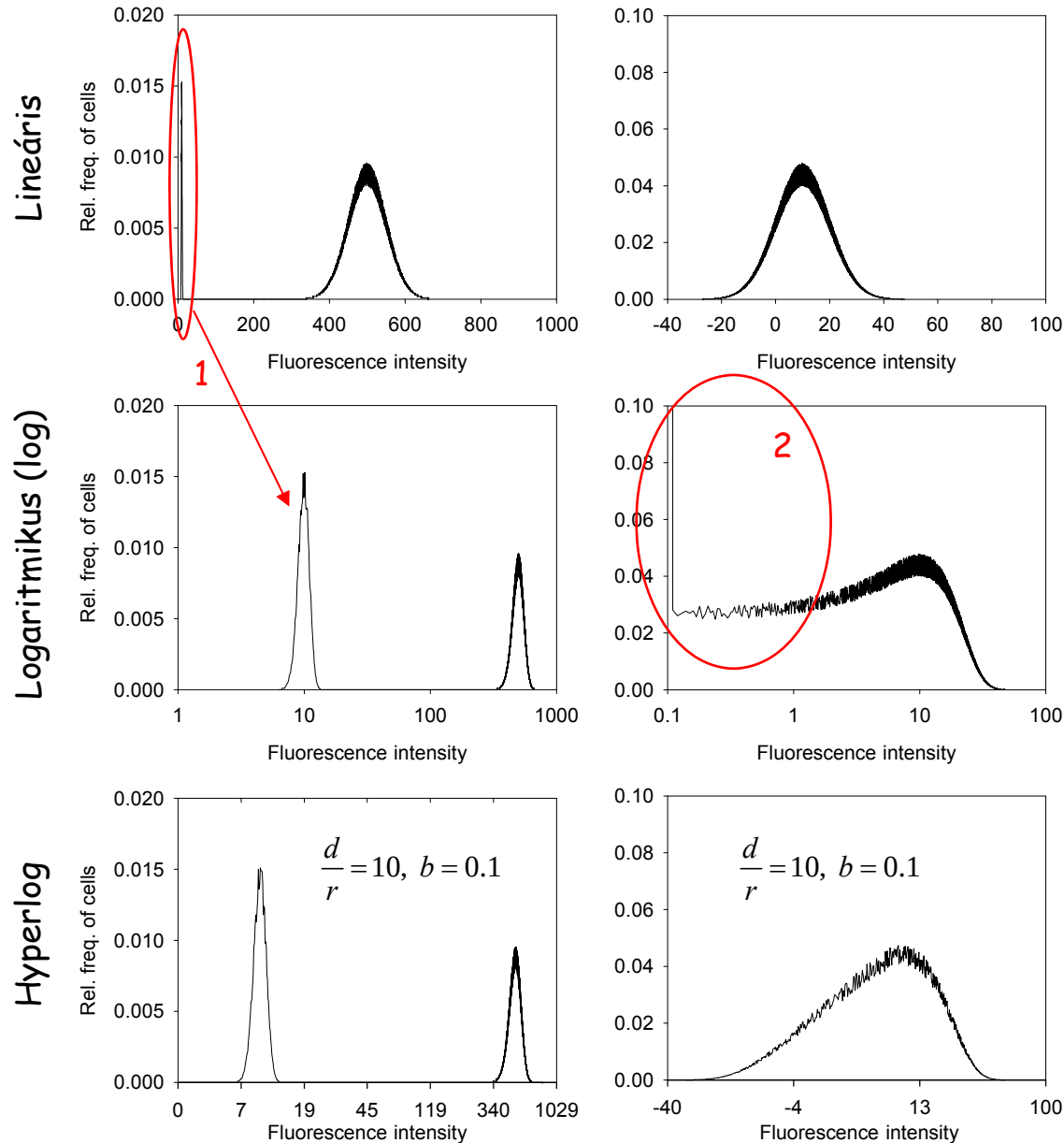
Hátránya:

- nulla és negatív számokat nem tud ábrázolni
- ún. binning artefaktum

Binning artefaktum: úgy tűnik, hogy az alacsony intenzitású populáció elnyúlik balra, és az első csatornában sok sejt halmozódik fel.

Skála típusok

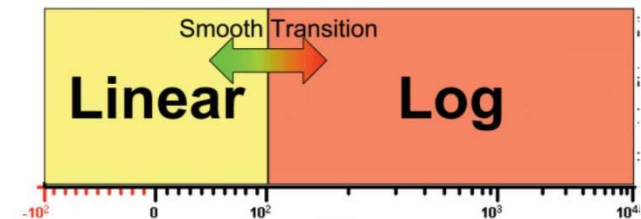

1. Az alacsony intenzitású populáció nem vehető ki jól lineáris skálán, csak log skálán, DE

2. a log skálán binning artefaktum figyelhető meg.

Megoldás:

egy olyan skála, amely lineáris alacsony intenzitásoknál és logaritmus magas intenzitásoknál: hyperlog (HL) skála (Cytometry, 64A, 34)

$$LIN = 10^{\frac{d}{r}x_{HL}} + b \frac{d}{r} x_{HL} - 1, \text{ if } x_{HL} \geq 0$$

$$LIN = -10^{-\frac{d}{r}x_{HL}} + b \frac{d}{r} x_{HL} + 1, \text{ if } x_{HL} < 0$$

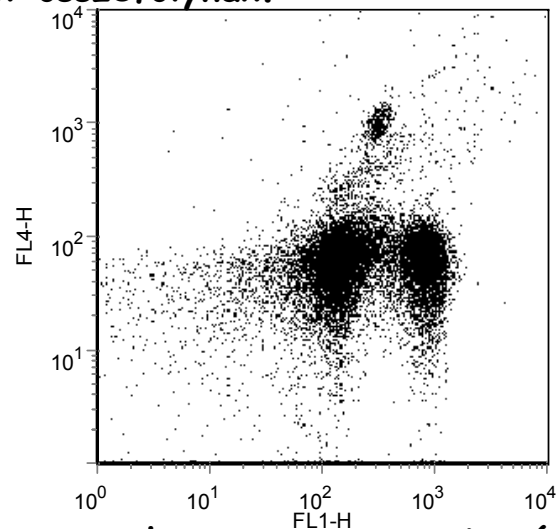
Keressük x_{HL} , hogy az egyenlet helyes legyen.

1-2. A HL skálán mindkét populáció jól látszik, és nincs binning artefaktum.

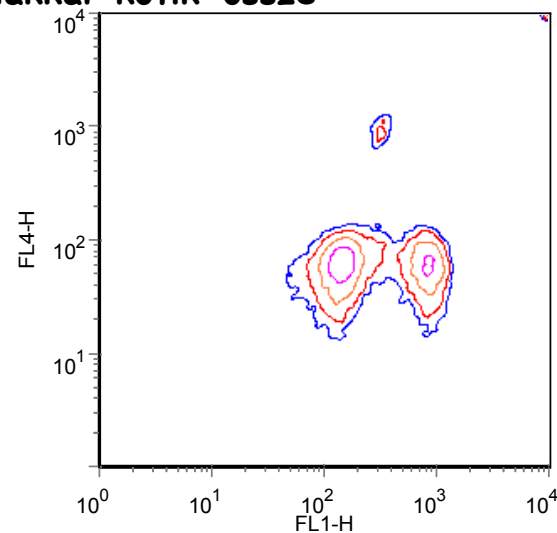

Kétdimenziós (két paraméteres) ábrázolási módok: **Az adatok megjelenítése II.**

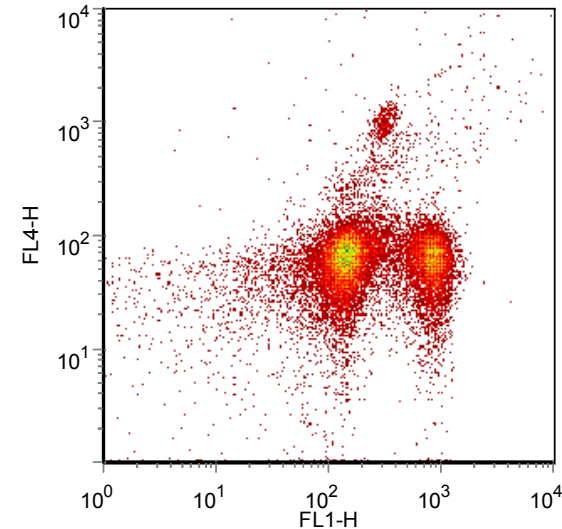
1. dotplot: a két tengelyen egy-egy mért paramétert tüntetünk fel, az ábrán minden pont egy sejtnek felel meg. Hátrány: sok sejt esetén a pontok összefolynak.

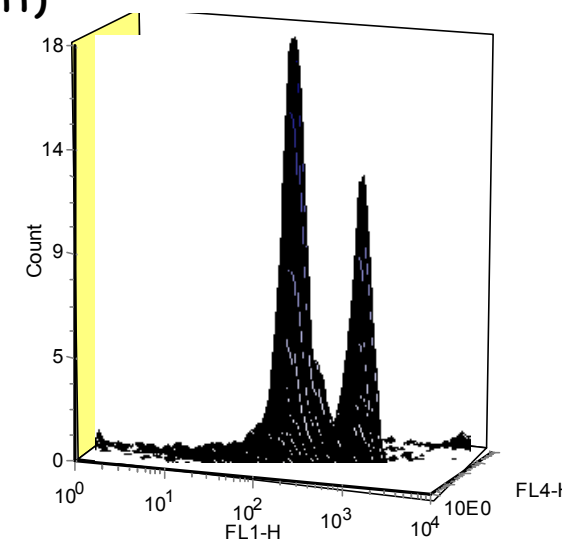
3. contour plot: az azonos sejtszámú pontokat vonalakkal kötik össze

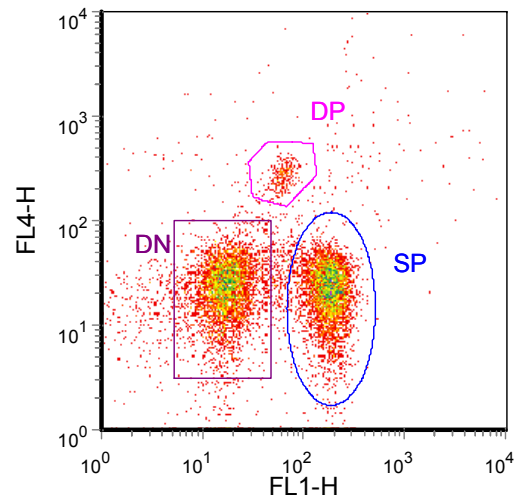
2. density plot: az ábrán minden pont színe a sejtek számát jelenti

4. 3D (surface, felszín) ábra: a sejtek számát a z tengelyen ábrázolják (ritkán alkalmazott)

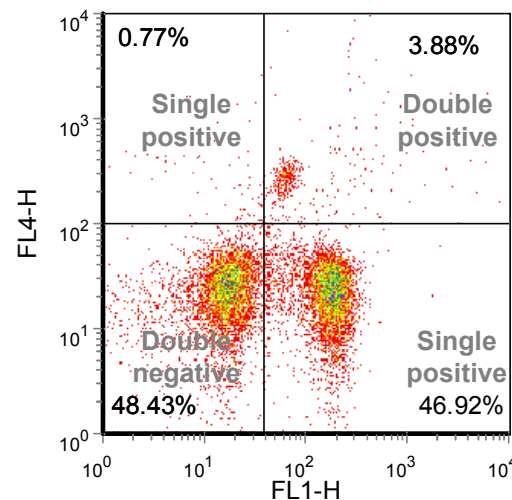
Régiók, kvadránsok, markerek: szubpopulációk megjelölésére szolgáló eszközök

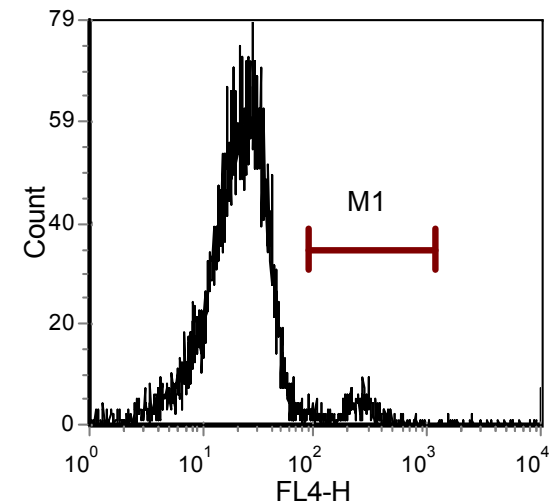
Régió: egy a felhasználó által definiált terület, amely a sejtek egy bizonyos részét kijelöli.

Több régiót definiálhatunk ugyanazon ábrán is.

A régióknak különféle alakjuk lehet (téglalap (DN), sokszög (DP) és ovális (SP)).

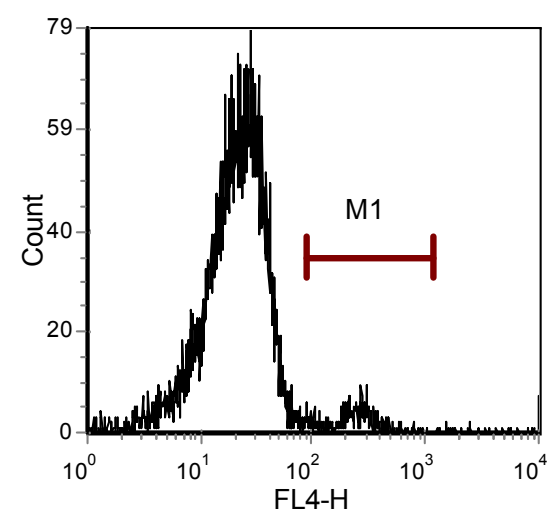
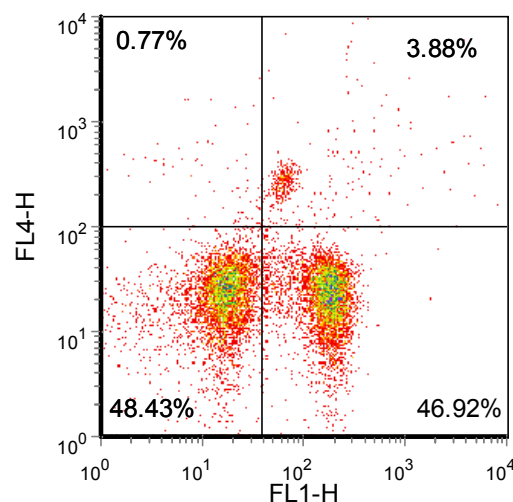
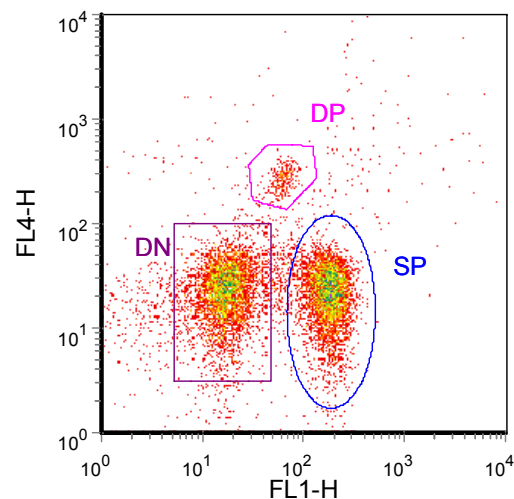

Kvadráns: egymásra merőleges vonalakkal 4 terület kijelölése a 2D ábrán, amely mindkét tengelyen azonosítja a pozitív és negatív sejteket.

Marker: sejtek kiválasztása egy hisztogramon

Mit lehet a régiókkal, kvadránsokkal és a markerekkel csinálni?

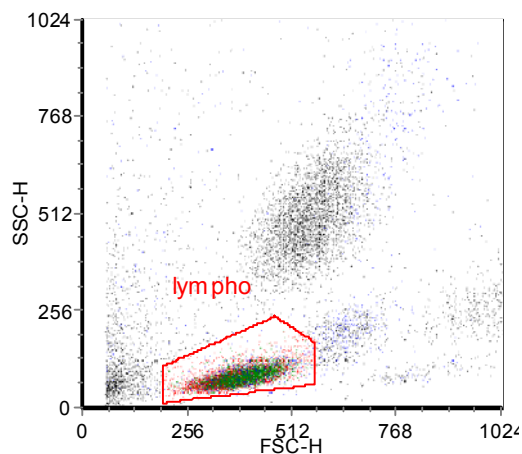
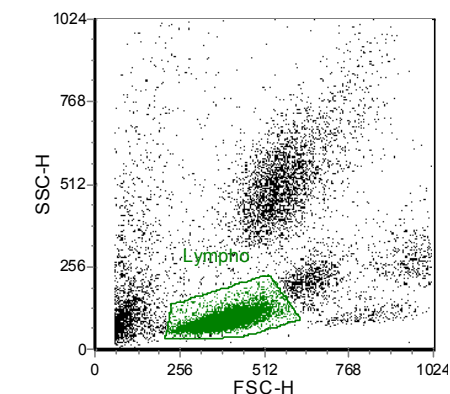
Gate	X Geometric Mean	Y Geometric Mean	% of All Cells
None	48.09	21.7	100.0
SP	171.29	19.51	42.91
DP	61.56	253.34	2.62
DN	16.86	21.08	45.19

Gate	X Geometric Mean	Y Geometric Mean	% of All Cells
UL	13.55	286.44	0.77
UR	108.74	317.44	3.88
LL	14.45	18.95	48.43
LR	158.77	19.17	46.92

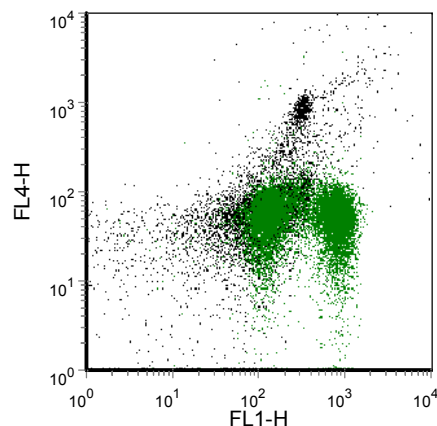
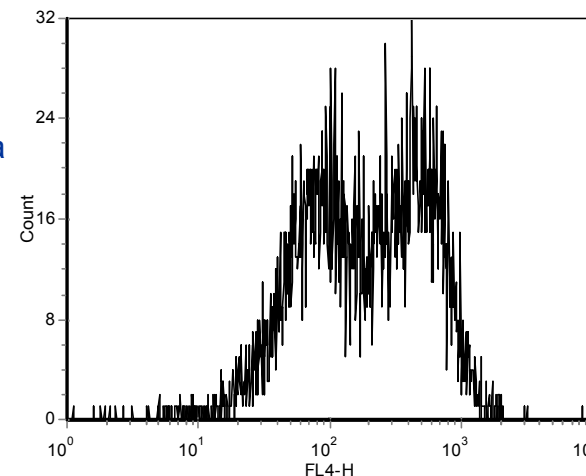
Marker	% of all cells	Geometric Mean	CV
None	100.0	21.7	677.57
M1	4.49	240.38	54.55

- az azonosított szubpopulációkat szeparáltan lehet analízálni
- a statisztikákat vagy a teljes populációra vagy csak a régióra/kvadránsokra/markerre számítjuk ki

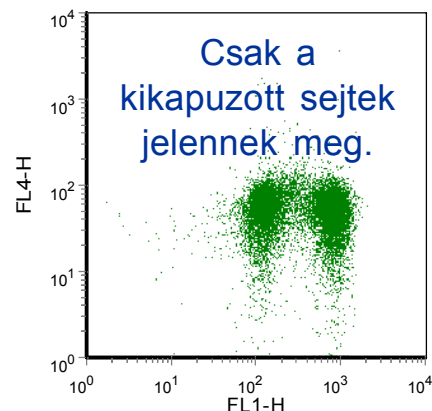
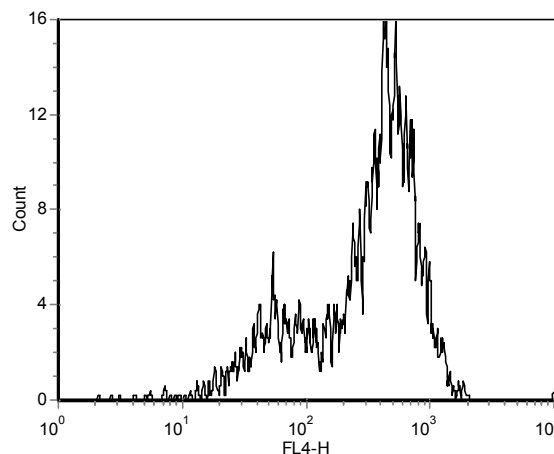
Kapuzás (gating)

minden sejt
FL4 eloszlása

A piros (limfocita)
kapuban levő
sejtek FL4
eloszlása

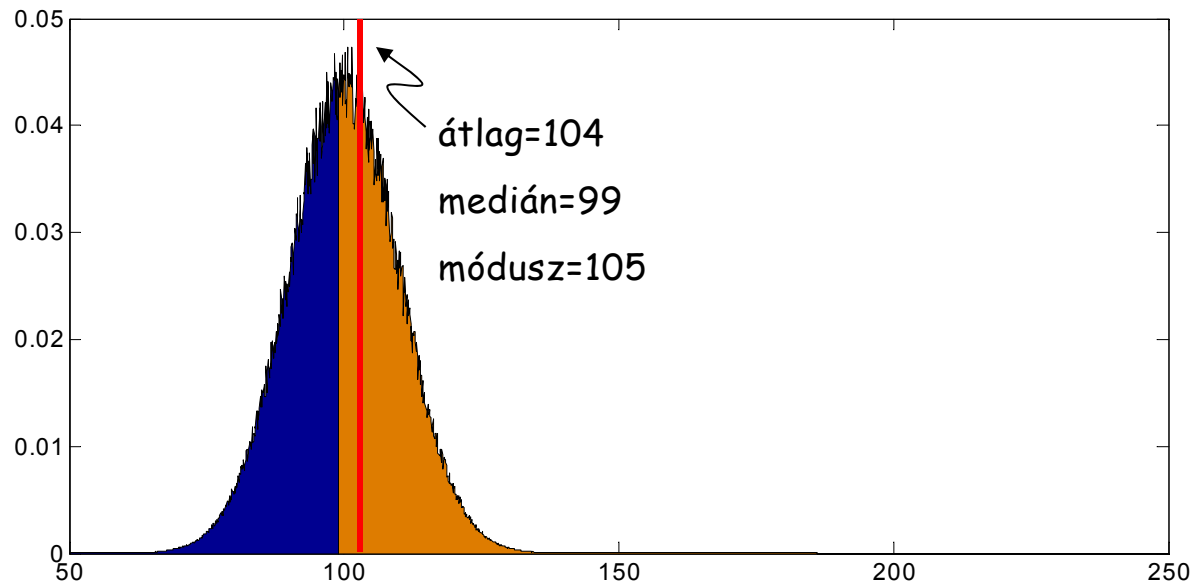

Kapunak nevezzük az egy vagy több régió/kvadráns/marker logikai operátorok (AND, OR, NOT) segítségével definiált kombinációját.

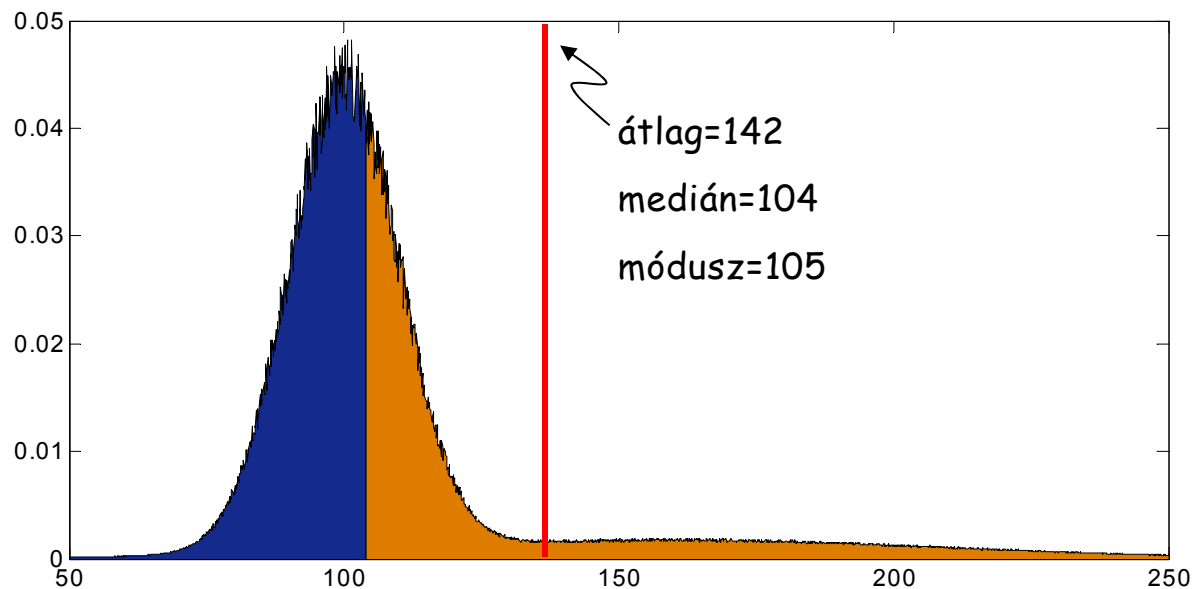
Az adattömeg egy halmazát definiálja, amelyet szeparáltan kell feltüntetni vagy analizálni.

- statisztikák kiszámolására és a kiválasztott sejtek karakterizálására használják
- meg lehet szabadulni a nem kívánt adatoktól (pl. sejtörmelék)

Statisztikák

Az eloszlás egy magas intenzitású szubpopuláció által szennyezett:

A centrális tendencia jellemzése:

Átlag:

$$\text{átlag} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$$

Medián:

A középső érték, amely két egyenlő részre osztja az eloszlást (a vonal a kék és a narancssárga területek között)

Módusz:

a legnagyobb gyakorisággal előforduló érték

Az átlag jelentős mértékben módosul a szennyező populáció hatására, míg a medián a centrális tendencia sokkal robosztusabb jellemzője.

A diszperzió jellemzése:

SD: az értékek szórása az átlag körül

$$SD = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n-1}}$$

Variációs koefficiens (CV):

$$CV = \frac{SD}{\text{átlag}} 100$$

az eloszlás relatív szélességét jellemzi

Áramlási citométerek

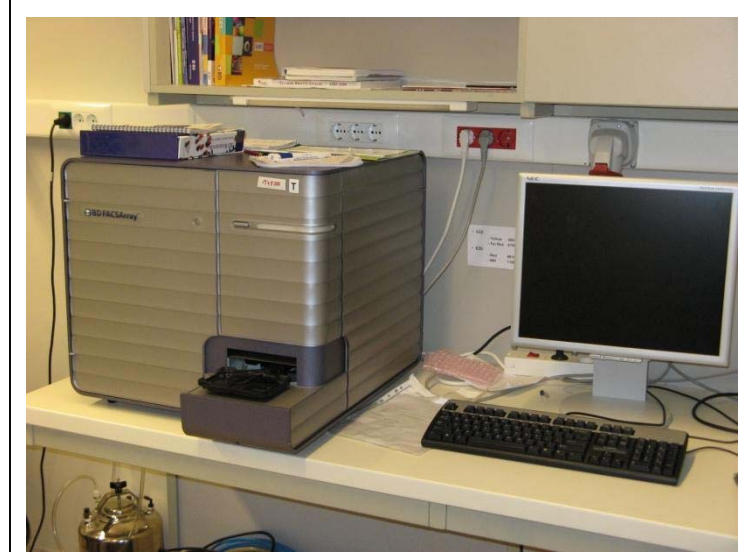
Coulter Epics Elite

Becton Dickinson FACS Vantage DiVa

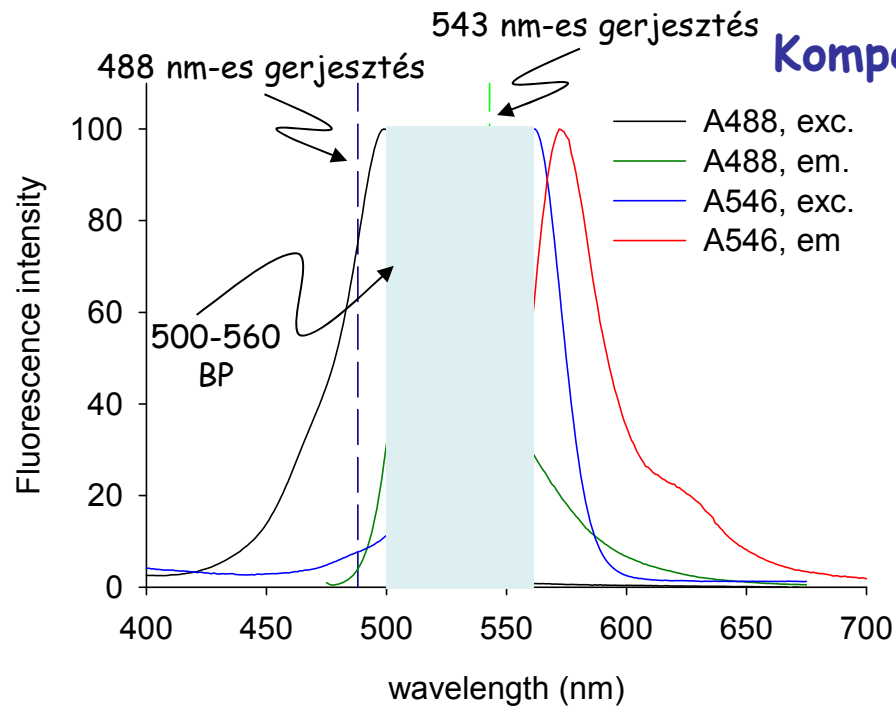

Becton Dickinson FACScan

Becton Dickinson FACSArray

Ha egyszerre két fluoreszcens festéket (Alexa488, Alexa546) vizsgálunk, a legtöbb esetben a mért fluoreszcencia intenzitás mindkét festék hozzájárulását tartalmazza.

$$A488channel = I_{A488} + I_{A546} \times S_{A546 \rightarrow A488}$$

A488channel - mért fl. int. az A488 csatornában

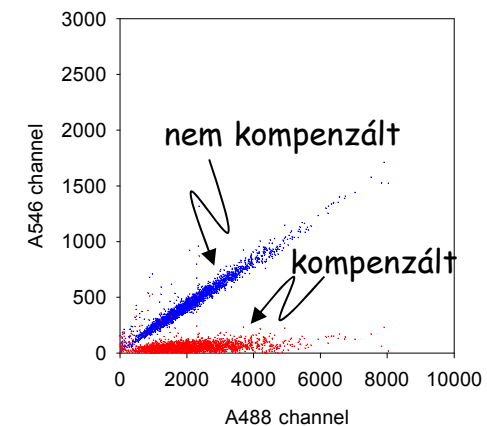
I_{A488} , I_{A546} - az A488 és A546 festékek „tisztá” fluoreszcencia intenzitása

$S_{A546 \rightarrow A488}$ - spektroszkópai állandó, ami meghatározza, hogy az A546 festék mennyire világít át az A488 csatornába

Hasonló egyenlet írható fel az A546 csatornára is:

$$A546channel = I_{A546} + I_{A488} \times S_{A488 \rightarrow A546}$$

Az S faktorokat egyszeresen (pl. csak A488) jelölt mintákkal határozzuk meg, melyek a kompenzáció után vagy vízszintesen vagy függőlegesen helyezkednek el az ábrán.

Kompenzáció II.

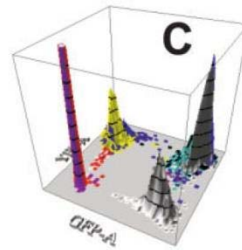
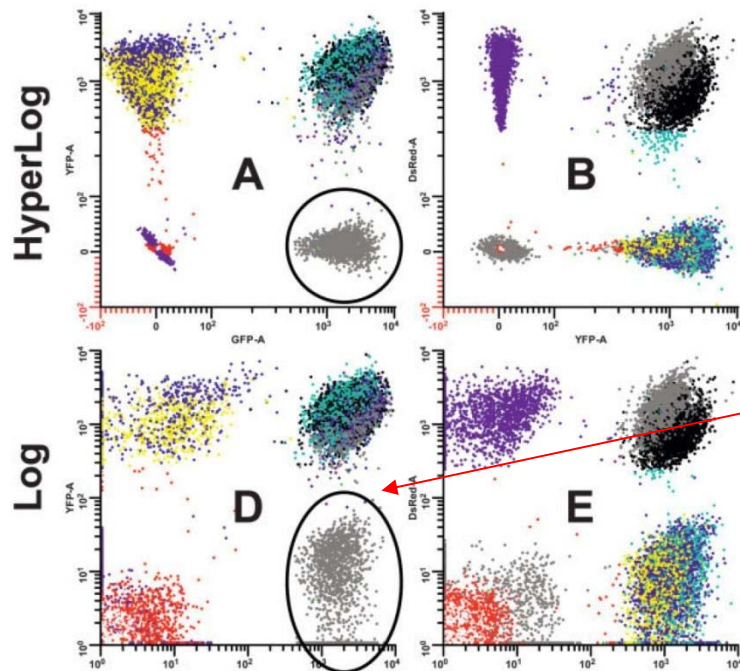
Kompenzáció során tiszta, átvilágítástól mentes intenzitásokat számítunk ki.

Egyszerű eset: egyirányú átvilágítás, tehát pl. $S_{A546 \rightarrow A488} \neq 0$, $S_{A488 \rightarrow A546} = 0$

$$\left. \begin{aligned} A488channel &= I_{A488} + I_{A546} \times S_{A546 \rightarrow A488} \\ A546channel &= I_{A546} \end{aligned} \right\} I_{A488} = A488channel - A546channel \times S_{A546 \rightarrow A488}$$

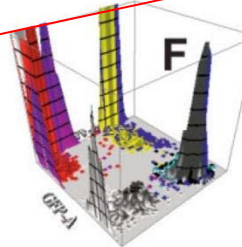
Bonyolultabb eset: kétirányú átvilágítás, tehát pl. $S_{A546 \rightarrow A488} \neq 0$, $S_{A488 \rightarrow A546} \neq 0$

$$\left. \begin{aligned} A488channel &= I_{A488} + I_{A546} \times S_{A546 \rightarrow A488} \\ A546channel &= I_{A546} + I_{A488} \times S_{A488 \rightarrow A546} \end{aligned} \right\} \begin{aligned} I_{A488} &= \frac{A488channel - A546channel \times S_{A546 \rightarrow A488}}{1 - S_{A546 \rightarrow A488} \times S_{A488 \rightarrow A546}} \\ I_{A546} &= \frac{A546channel - A488channel \times S_{A488 \rightarrow A546}}{1 - S_{A546 \rightarrow A488} \times S_{A488 \rightarrow A546}} \end{aligned}$$

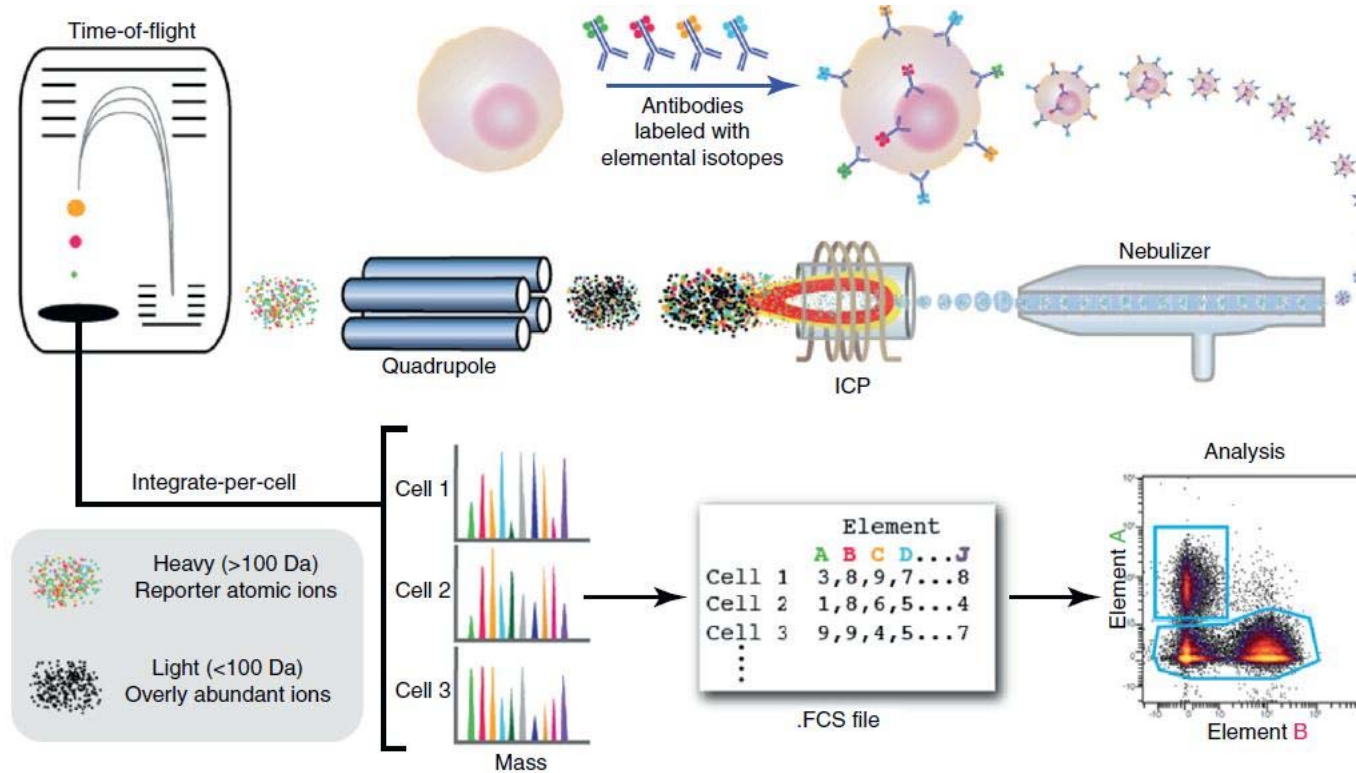

A logaritmikus skála gyakran félrevezető képet mutat a kompenzációról:

úgy tűnik, mintha alulkompenzált lenne.

Tömeg citometria (mass cytometry)

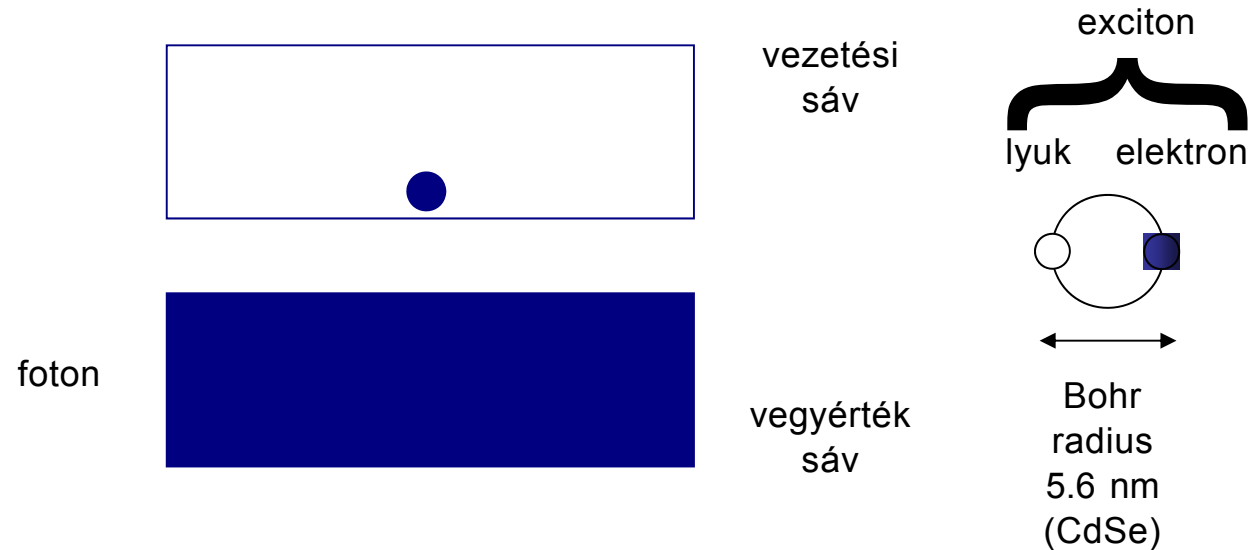

- A spektrális átfedés miatt a szelektíven egyszerre detektálható fluorofórok száma limitált.
- Az antitesteket stabil fémizotópokkal (leggyakrabban lantanidákkal) meg lehet jelölni.
- A sejteket ICP-ben ionizálják (ICP=inductively coupled plasma), melyet TOF-MS (time-of-flight mass spectrometry) analízis követ.
- Minden izotóp mennyisége sejtenként kvantitálható.
- Az adatokat az áramlási citométerben megszokott módon prezentálják és analizálják.

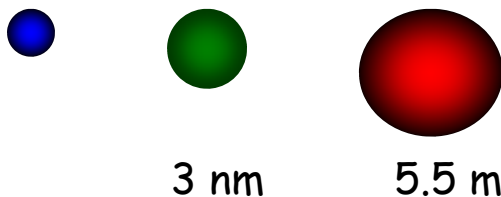
- Bendall, S. C., G. P. Nolan, M. Roederer, and P. K. Chattopadhyay. 2012. A deep profiler's guide to cytometry. Trends Immunol 33:323-332.
- Bandura, D. R., V. I. Baranov, O. I. Ornatsky, A. Antonov, R. Kinach, X. Lou, S. Pavlov, S. Vorobiev, J. E. Dick, and S. D. Tanner. 2009. Mass cytometry: technique for real time single cell multitarget immunoassay based on inductively coupled plasma time-of-flight mass spectrometry. Anal Chem 81:6813-6822.
- www.dvsscience.com/

Quantum dot-ok (qdot, QD) optikai tulajdonságai

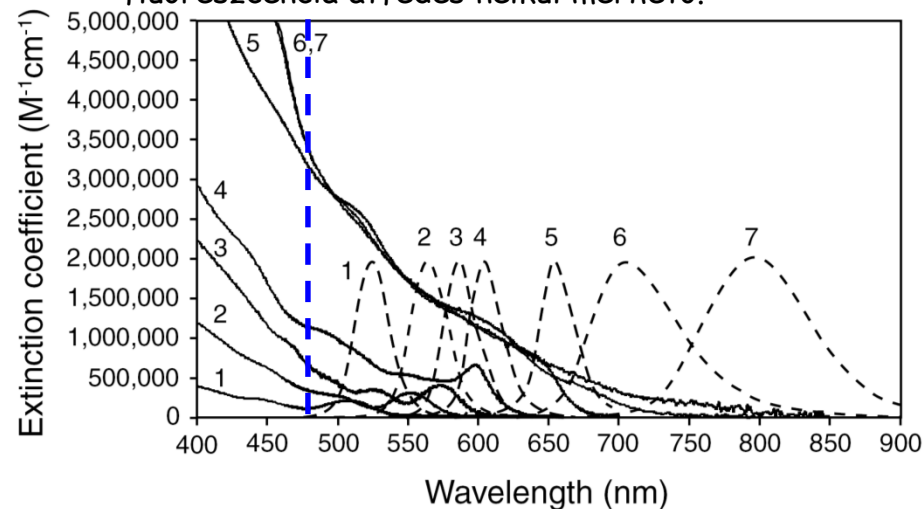
A kompenzáció elkerülhető, ha olyan fluoreszcens festékeket használunk, melyeknek keskeny az emissziós spektrumuk, ezért csak egy fluoreszcens detektor detektálja őket. Ilyenek pl. a quantum dot-ok.

- Széles gerjesztési spektrum
- Keskeny emissziós csúcs
- Nagy fotostabilitás (nincs photobleaching)

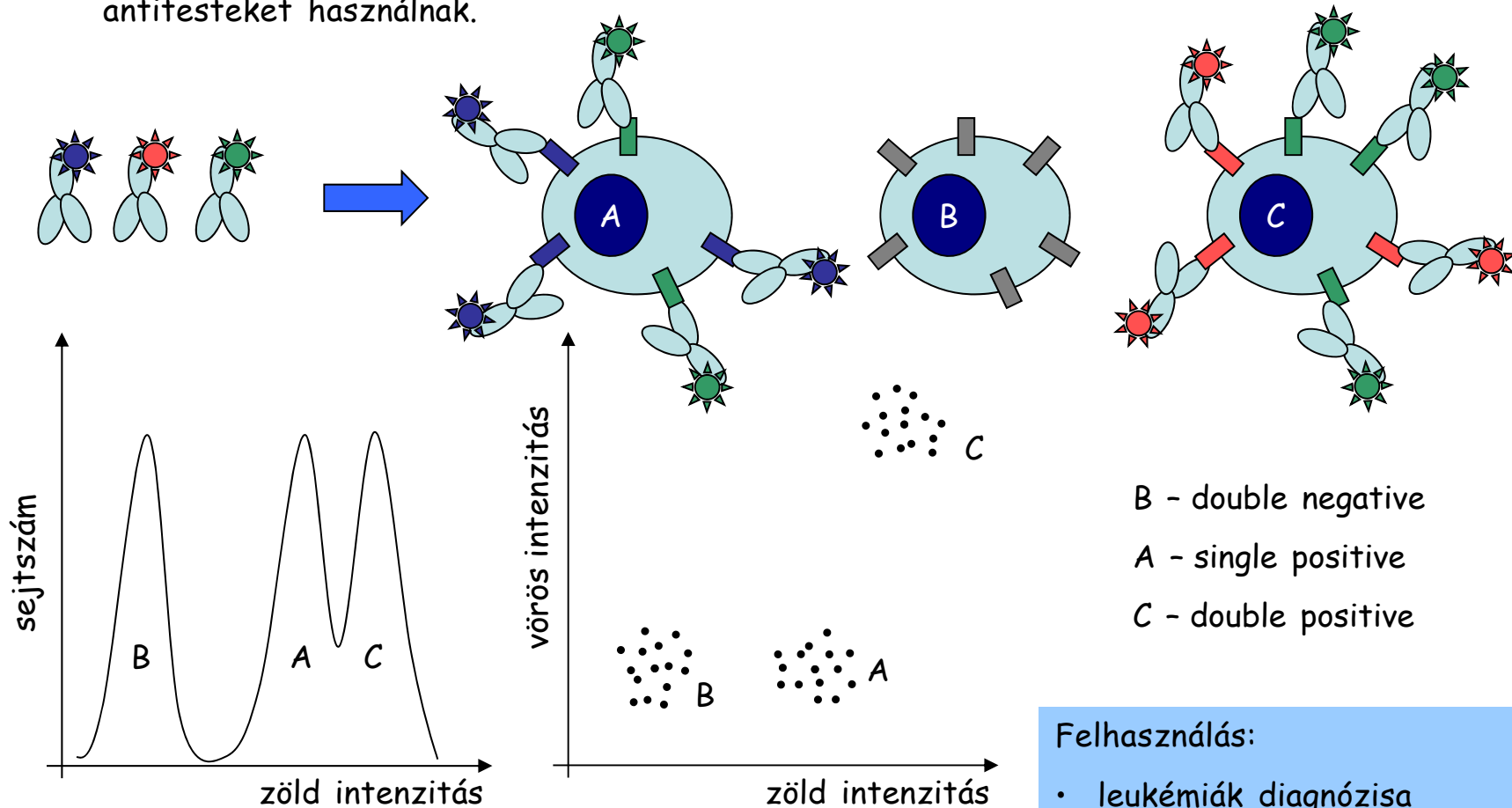

A széles gerjesztési spektrum miatt egy, pl. 488 nm-es lézerrel több quantum dot gerjeszthető, és a keskeny emissziós spektrumok miatt a fluoreszcencia átfedés nélkül mérhető.

Immunfenotipizálás áramlási citometriával

- szuszpenziós ill. könnyen szuszpendálható sejtek vizsgálatára alkalmas
- sejtfelszíni antigéneket (ill. fixált és permeabilizált sejtek intracelluláris antigénjeit) monoklonális antitestekkel megjelöljük. Klinikai alkalmazásokban általában elsődlegesen jelölt antitesteket használnak.

Felhasználás:

- leukémiák diagnózisa
- AIDS diagnosztika (CD4⁺ limfocita szám)

CD4⁺ limfociták számának meghatározása AIDS betegekben Afrikában

(www.cytometryforlife.org)

Probléma:

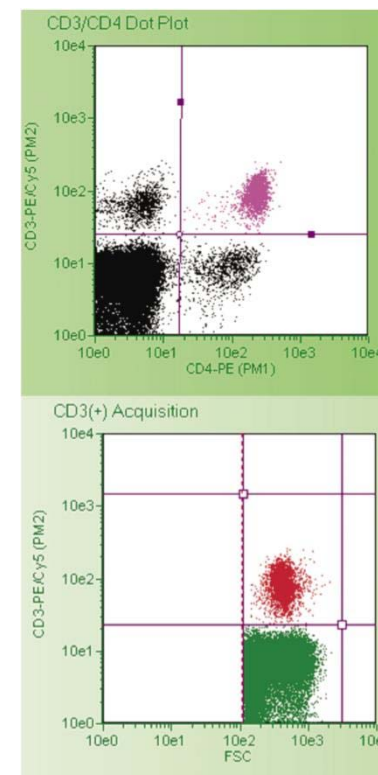
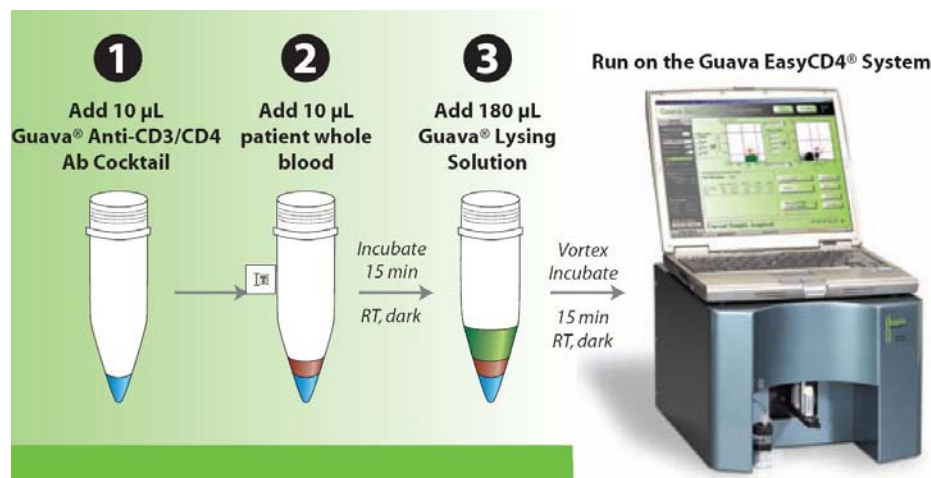
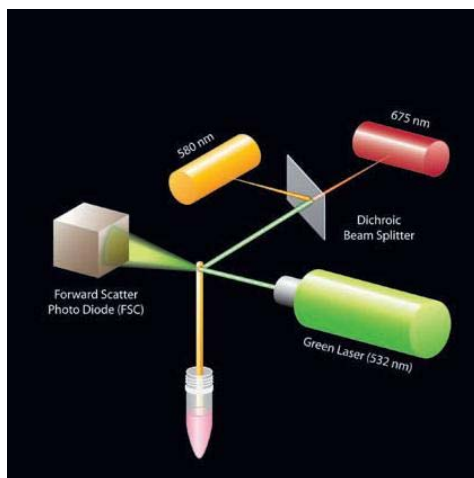
- az új HIV fertőzések 65%-a fejlődő országokban (pl. Afrika) történik
- az AIDS progresszióját a CD4⁺ limfociták számának meghatározásával lehet nyomon követni
- a CD4⁺ limfocita számot általában áramlási citométerrel határozzák meg a fejlett országokban
- az áramlási citométerek túl drágák a fejlődő országok számára

Megoldás:

- olyan specializált műszer kifejlesztése, ami egyszerű, olcsó, karbantartást nem igényel
- az ilyen műszerek praktikusán csak a CD4⁺ limfocita számot tudják meghatározni, de azt olcsón

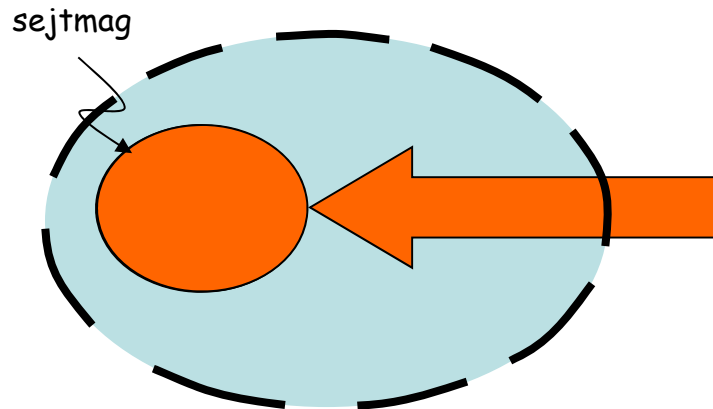
Pl.: **Guava EasyCD4** (www.guavatechnologies.com)

- mikropapilláris alapú áramlási citométer
- beállítást nem igényel, nehéz körülmények között is használható

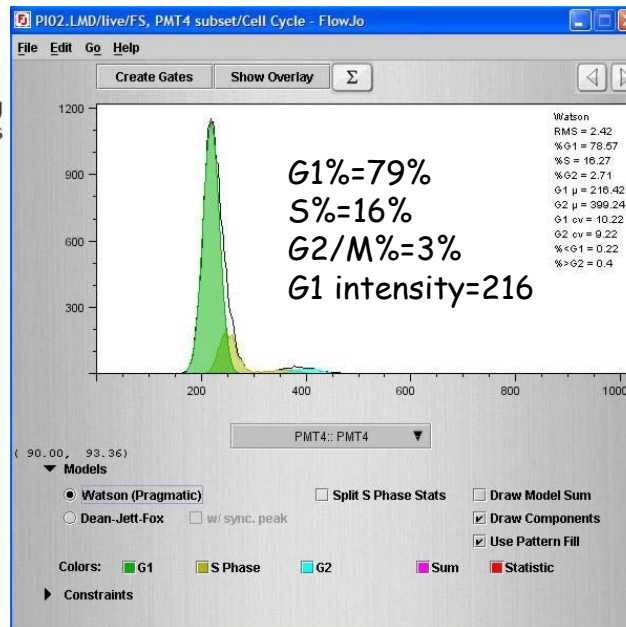
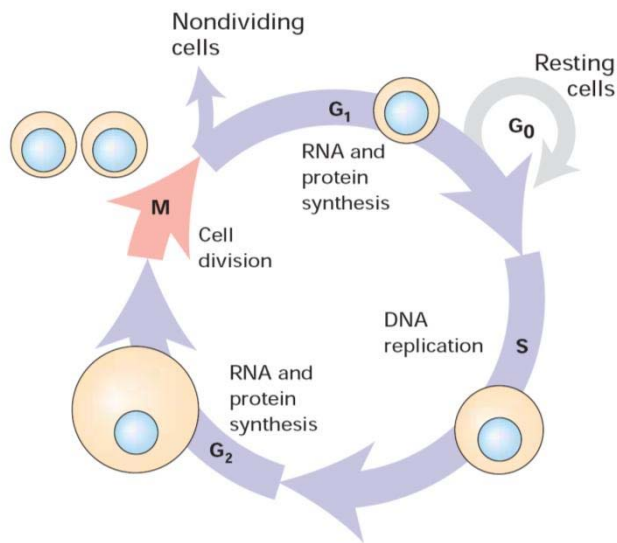
Sejtciklus és DNS tartalom analízis

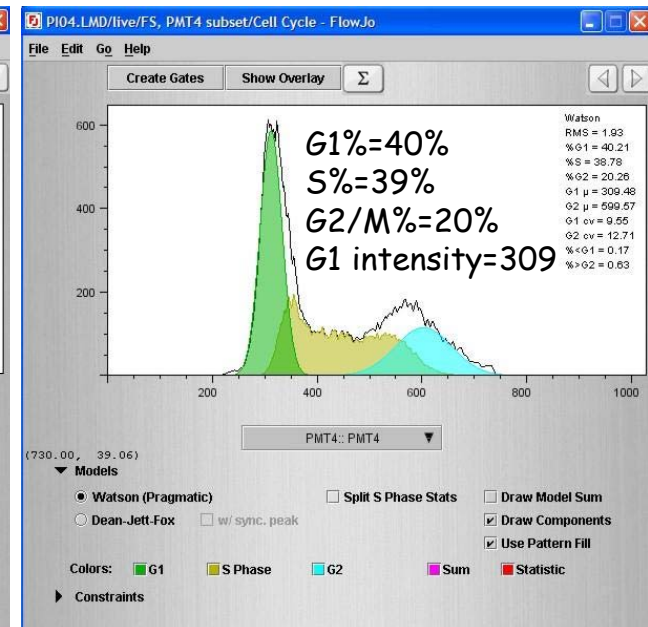
1. a sejteket fixáljuk és permeabilizáljuk, hogy a DNS festék hozzáférjen a DNS-hez
2. a DNS festék (pl. propidium jodid) eljut a sejtmagba, és ott sztöchiometrikusan kötődik a DNS-hez
3. a mért fluoreszcencia intenzitás arányos a sejt DNS tartalmával

Alkalmazási terület:

- daganatos sejtek
  - a normálisnál magasabb DNS tartalommal rendelkeznek
  - magasabb S és G2/M aránnyal rendelkeznek
- apoptotikus sejtek sub-G1 DNS tartalommal rendelkeznek

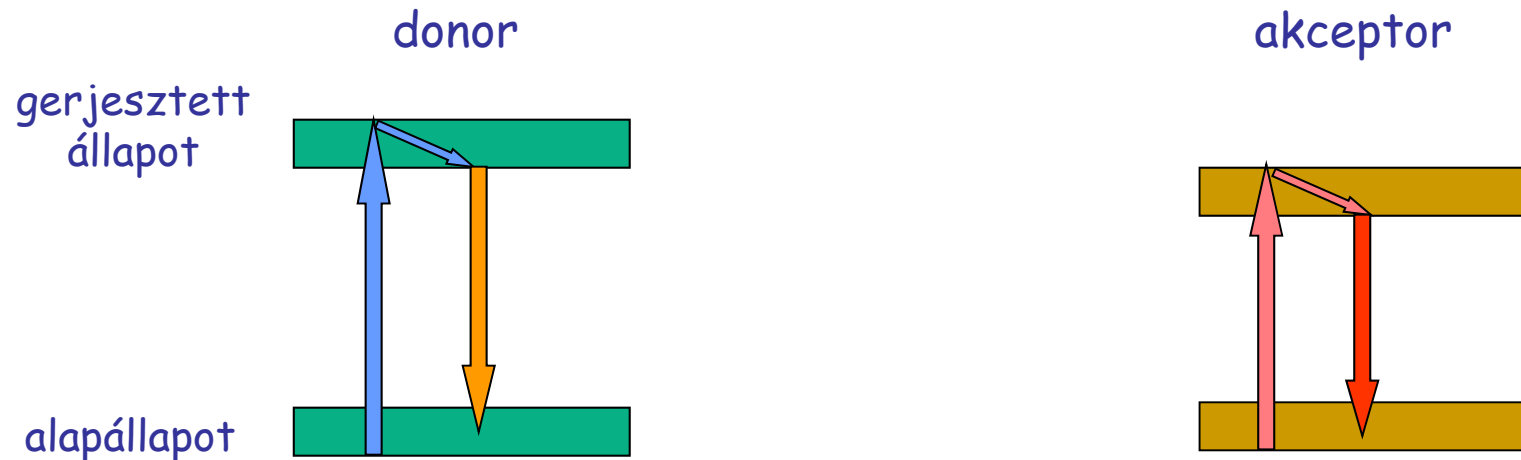
humán diploid sejt

JIMT-1 (humán emlőtumor sejtvonala)

FRET

- A gerjesztést követően a molekula visszajut az első gerjesztett szint legalsó (ún. vibrációs) alszintjére. Minden további folyamat ebből a helyzetből indul.
- FRET esetében a donor molekula közelében található egy akceptor molekula, amely sugárzás nélküli energiaátadással átveszi a donor energiáját.
- a FRET abban nyilvánul meg, hogy a donor gerjesztését követően az akceptor emittálja a fotont

A FRET sebességi állandóját a következő egyenlet írja le:

$$k_{FRET} = konst \cdot J n^{-4} k_f \kappa^2$$

A FRET hatásfok (E) meredeken függ a donor-akceptor távolságtól (R):

$$E = \frac{R_0^6}{R_0^6 + R^6}$$

R_0 - az a távolság, ahol $E=50\%$
 E - a FRET-tel relaxálódó gerjesztett donorok aránya

A FRET mérése áramlási citometriával I.

Szenzitizált emisszió: az akceptor gerjesztése a donoron keresztül (az akceptor fluoreszkál a donor gerjesztését követően, F_{AD} - akceptor fluoreszcencia intenzitás donor jelenlétében; F_A - akceptor fluoreszcencia intenzitás donor nélkül)

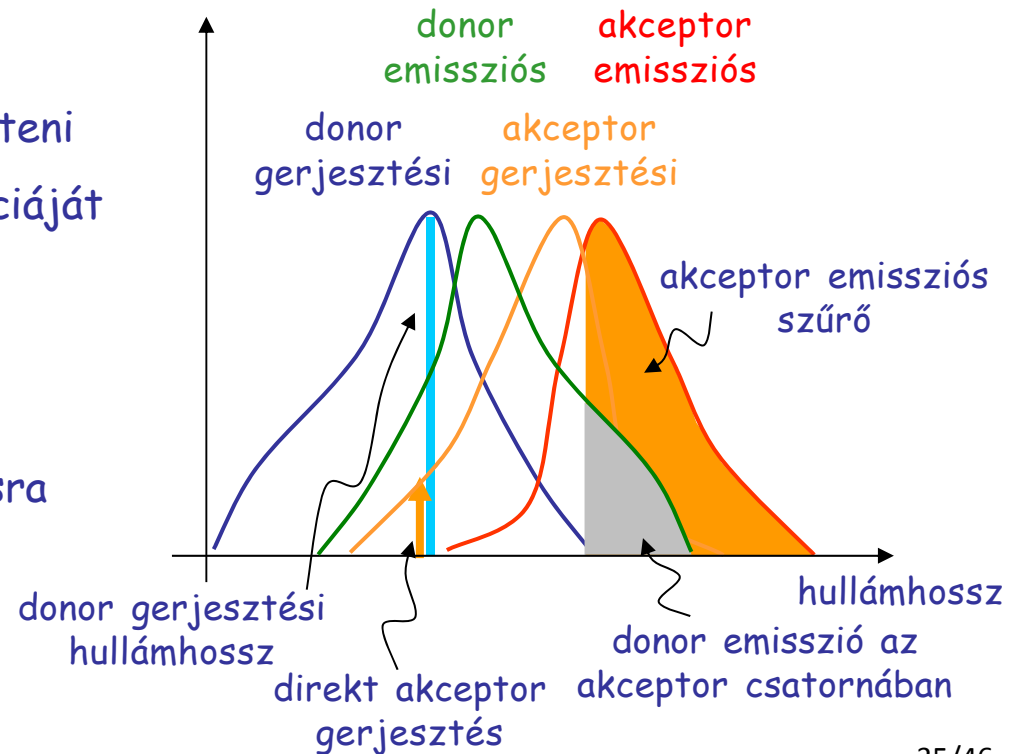
$$E = \left(\frac{F_{AD}}{F_A} - 1 \right) \frac{\varepsilon_A C_A}{\varepsilon_D C_D}$$

Probléma:

- nem lehet specifikusan a donort gerjeszteni
- nem lehet csak az akceptor fluoreszcenciáját detektálni

Az egyes csatornák közötti átvilágításra korrigálni kell.

A FRET mérése áramlási citometriával II.

$$I_1(\lambda_{ex,D}, \lambda_{em,D}) = I_D(1-E) + \text{donor jel} + \text{akceptor jel} + \text{FRET jel} \frac{S_4}{S_2} \quad \text{donor csatorna}$$

$$I_2(\lambda_{ex,D}, \lambda_{em,A}) = I_D(1-E)S_1 + \text{donor jel} + \text{akceptor jel} + \text{FRET jel} \quad \text{FRET csatorna}$$

$$I_3(\lambda_{ex,A}, \lambda_{em,A}) = I_D(1-E)S_3 + \text{donor jel} + \text{akceptor jel} + \text{FRET jel} \frac{S_3}{S_1} \quad \text{akceptor csatorna}$$

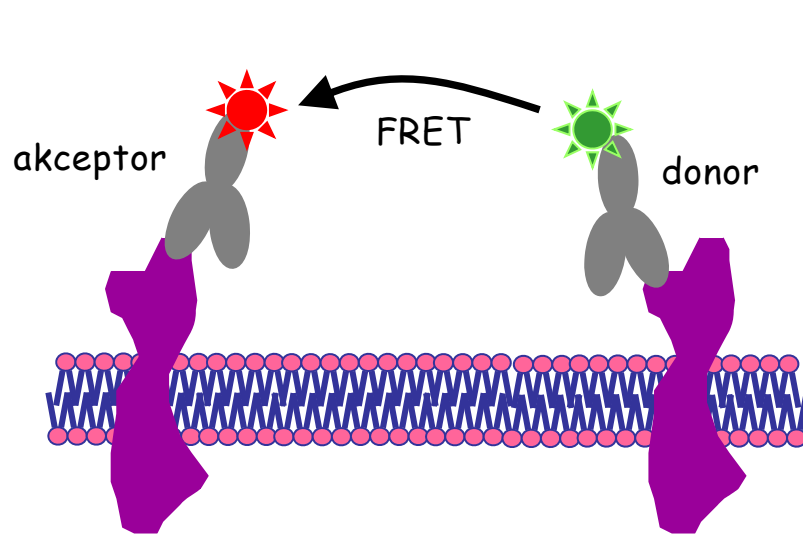
donor jel   akceptor jel   FRET jel

$$S_1 = \frac{I_{2,D}}{I_{1,D}} \quad S_3 = \frac{I_{3,D}}{I_{1,D}} \quad S_2 = \frac{I_{2,A}}{I_{3,A}} \quad S_4 = \frac{I_{1,A}}{I_{3,A}} \quad \alpha = \frac{I_2}{I_1} \frac{\varepsilon_D L_D}{\varepsilon_A L_A}$$

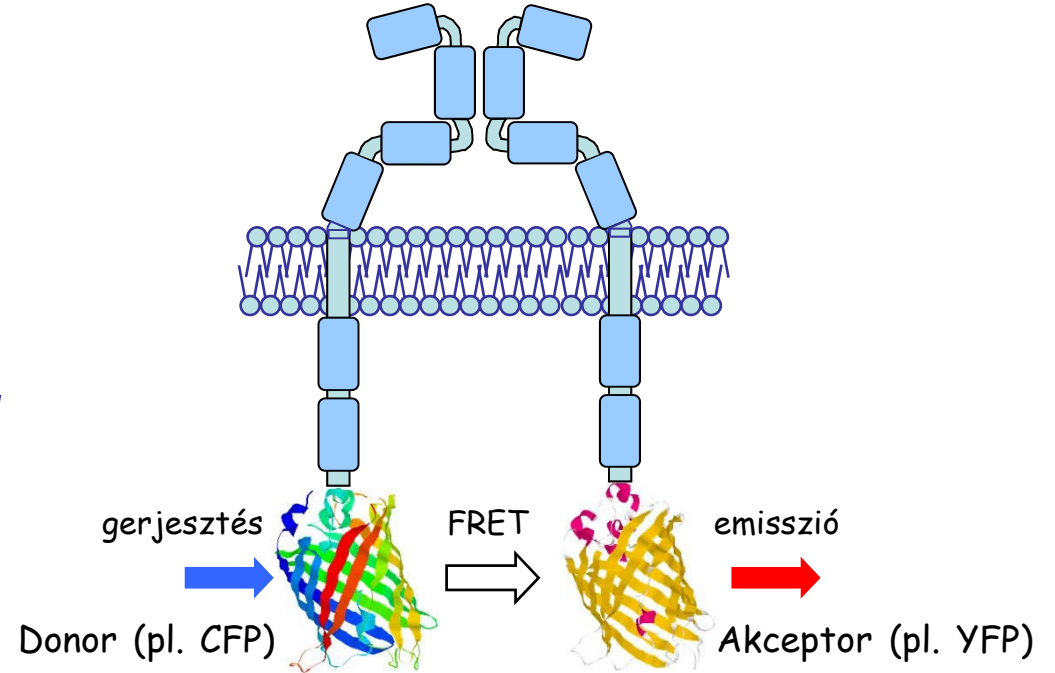
$$\frac{E}{1-E} = A = \frac{1}{\alpha} \left[\frac{I_1(S_1 - S_2 S_3) + I_2(S_3 S_4 - 1) + I_3(S_2 - S_1 S_4)}{I_1(S_2 S_3 / S_1 - 1) + I_2(S_4 / S_2 - S_3 S_4 / S_1)} \right]$$

A FRET mérése áramlási citometriával III.

A sejtek fluoreszcens jelzése

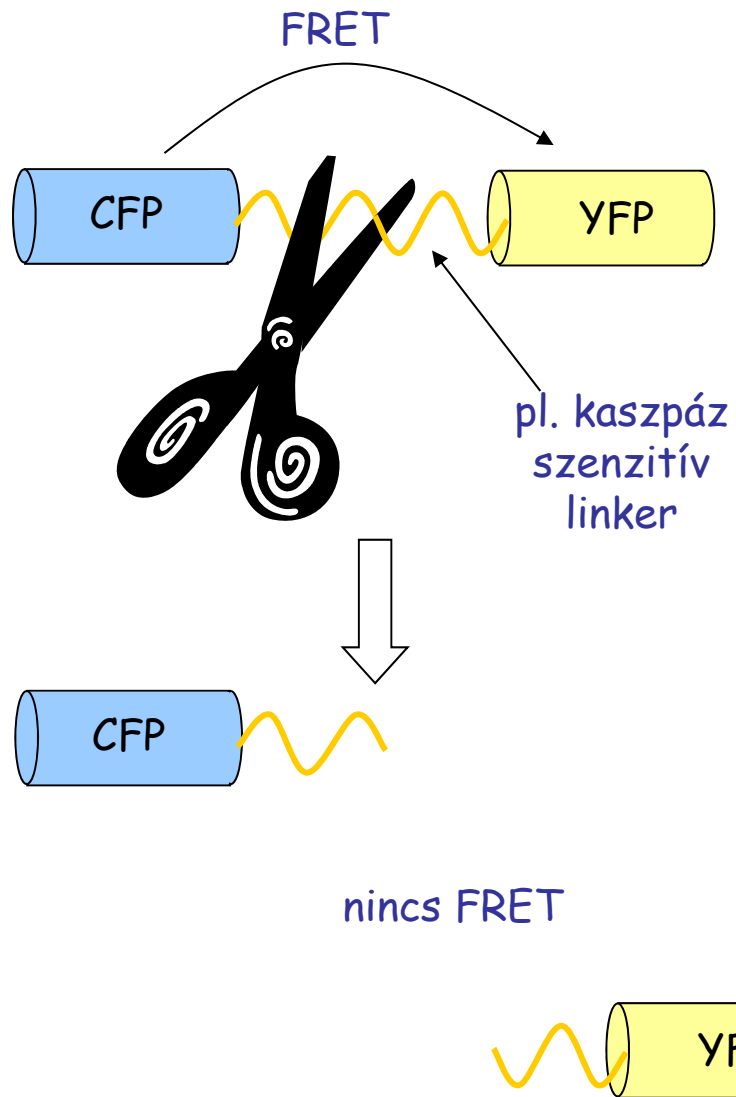
antitesttel vagy Fab-vel

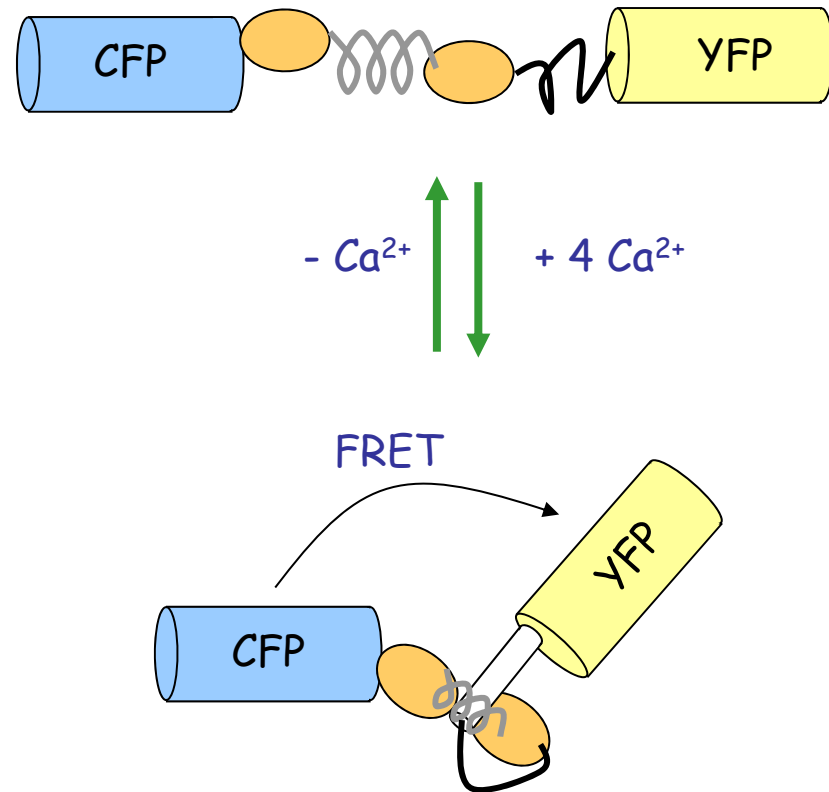
GFP-vel és spektrális
variánsaival jelölt fúziós
fehérjékkel

A FRET alkalmazása intracelluláris enzimaktivitás és ionkoncentráció mérésére

Proteáz szenzorok:

Kalcium szenzorok:

Nature, 388, 882.

FRET-en alapuló szortírozás

Cytometry, 67A, 86.

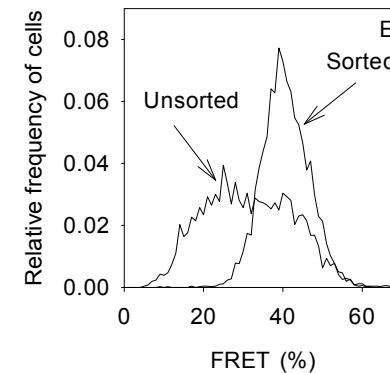
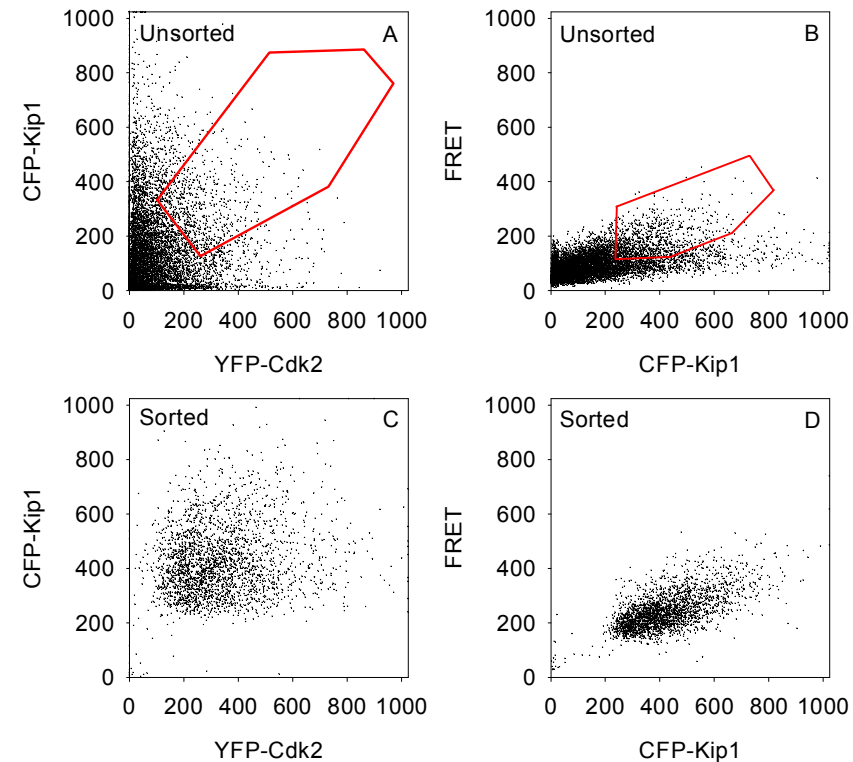
Gomba sejteket YFP-CDK2-vel és CFP-Kip1-gyel transzfektálunk.

Nem szortírozott gombasejtek populációja, melyben FRET-et mutató és nem mutató sejtek keverednek egymással.

A sejteket az A és B részben feltüntetett kapuknak megfelelően szortíroztuk, és a szortírozást ellenőriztük. Olyan sejteket választottunk ki, ahol

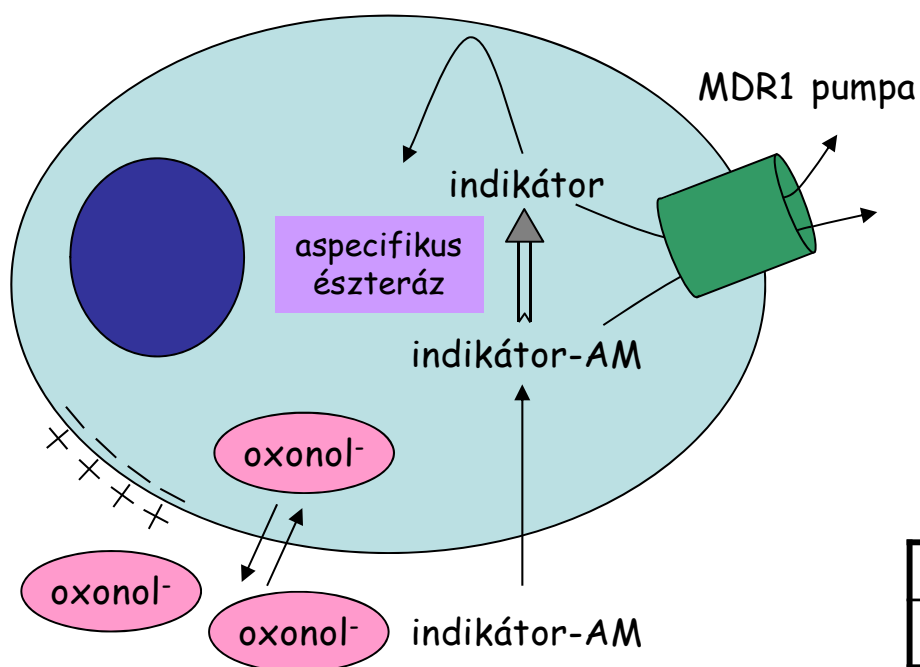
- volt donor és akceptor
- nagy volt a FRET csatornában az intenzitás

A szortírozott sejtekben csak FRET-et mutató sejtek voltak.

Ionkoncentrációk, membránpotenciál és intracelluláris enzimaktivitás mérése

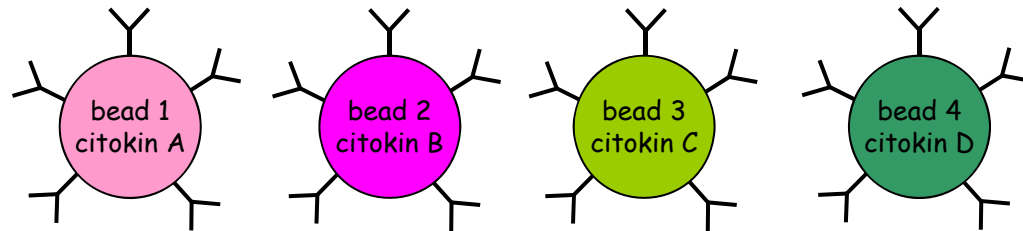

1. Az indikátor hidrofób, acetoxi-metilészter (AM) formája átjut a sejtmembránon.
2. Intracellulárisan aspecifikus észterázok hidrolizálják.
3. A felszabaduló, hidrofil indikátor nem képes az elő sejtek membránján átjutni, ezért intracellulárisan felhalmozódik.
4. Az indikátorok egy részének fluoreszcenciája a környezet ionkoncentrációjától függ.

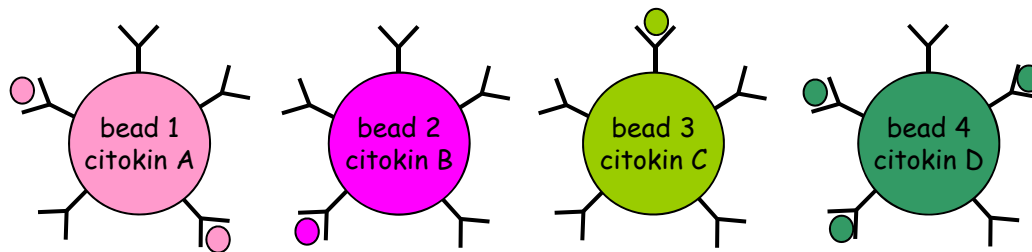
5. multidrog rezisztencia mérése: az MDR pumpák kipumpálják a sejtekből az indikátort és/vagy annak AM formáját. A calcein olyan indikátor, amely nem indikál semmit, tehát csak a felhalmozódását mérjük, ill. annak hiányát MDR-t mutató sejtekben.
6. A negatív töltésű oxonol a membránpotenciálnak (Nernst egyenlet) megfelelően oszlik meg a membrán két oldalán. Depolarizáció esetén nő a sejtben levő oxonol mennyisége, így nő a sejtek fluoreszcencia intenzitása.

Indikátor neve	Mért paraméter
BCECF	pH
FURA-2, INDO-1, Fluo-3	Ca ²⁺
SBFI	Na ⁺
PBFI	K ⁺
fluoreszcein-diacetát (FDA)	életképesség, mivel a festék nem (nagyon) érzékeny semmire, csak a felhalmozódását mérjük elő sejteken belül
calcein	multidrog rezisztencia
oxonol	membránpotenciál

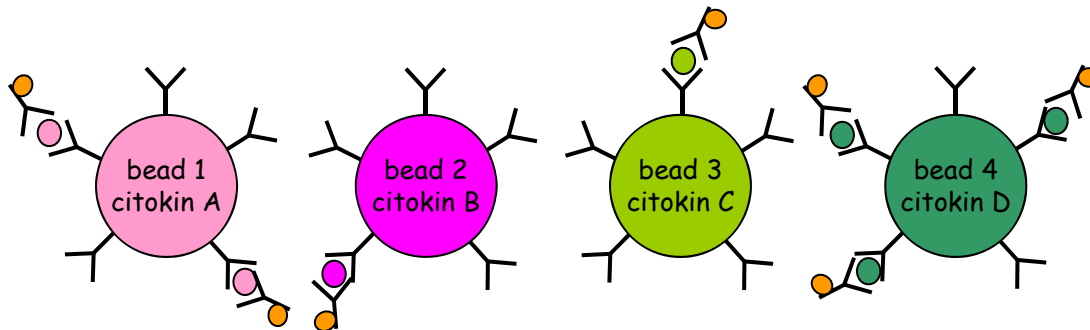
Multiplex bead analízis

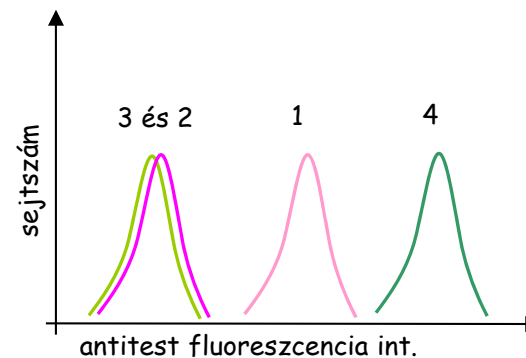
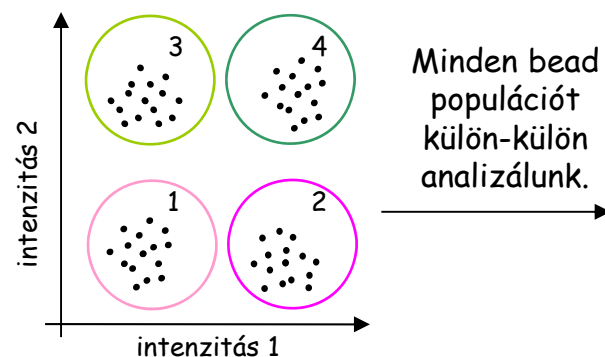
Különböző színű bead-ek, melyekhez különböző citokinekre specifikus antitest van kötve.

A beadek keverékéhez egy sejt lizátumát adják. A beadekhez a lizátumban levő mennyiséggel arányos mennyiségű citokin kötődik.

A mintához a bead-ek színétől eltérő színű fluoreszcens festékekkel jelölt, citokin ellenes detektáló antitesteket adnak, amelyek kötődnek a bead-hez már kikötött citokinhez.

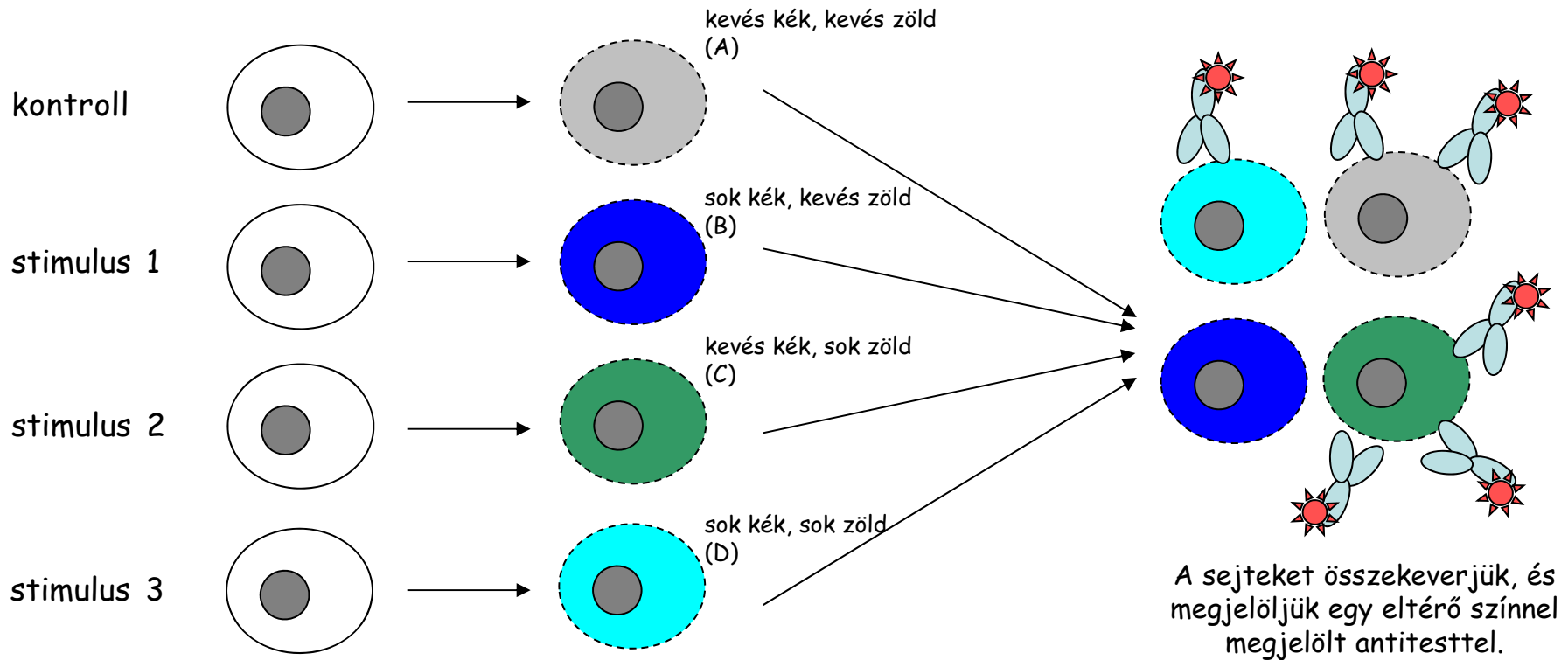

A bead-eket egyszerre lehet az áramlási citométeren futtatni.

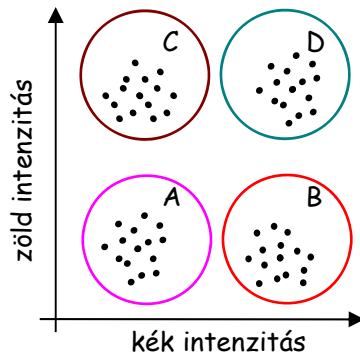
Előny: egy sejten belül egyszerre sok citokin (vagy más fehérje) szintje mérhető.

FCB: fluorescent cell barcoding (fluoreszcens sejt vonalkódolás)

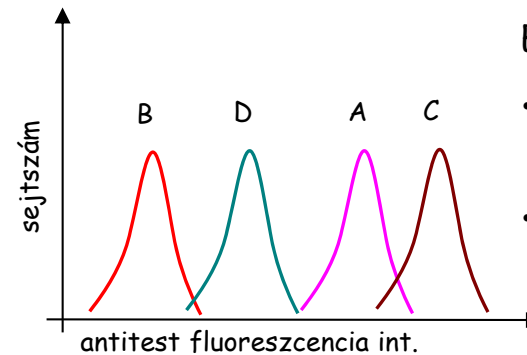
Nat. Methods, 3, 361

A sejteket fixáljuk, permeabilizáljuk, és megjelöljük különböző színű és koncentrációjú festékekkel.

Minden populációt külön-külön analizálunk.

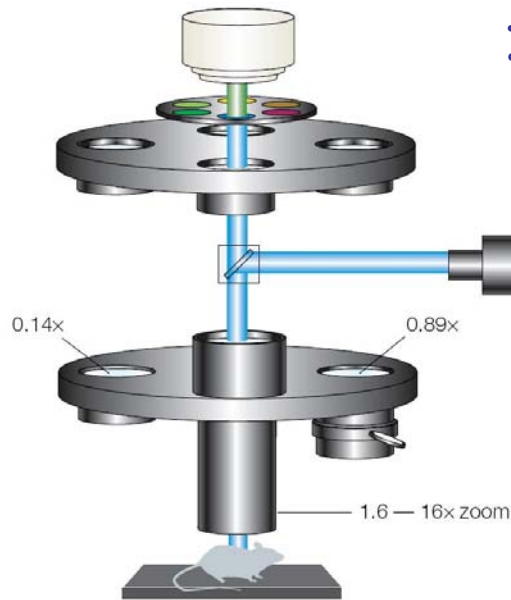

Előny:

- alacsonyabb antitest felhasználás
- egyszerre sok minta vizsgálható

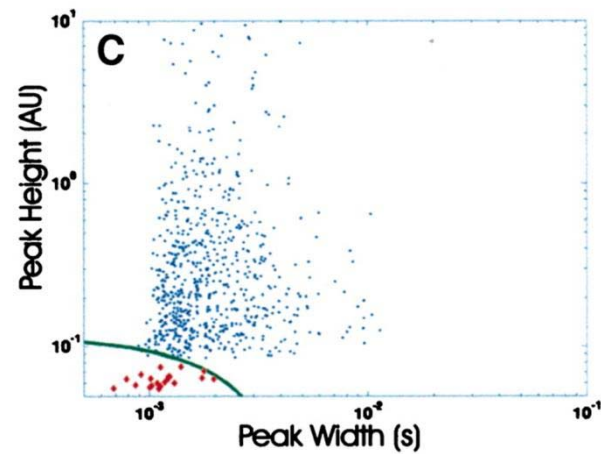
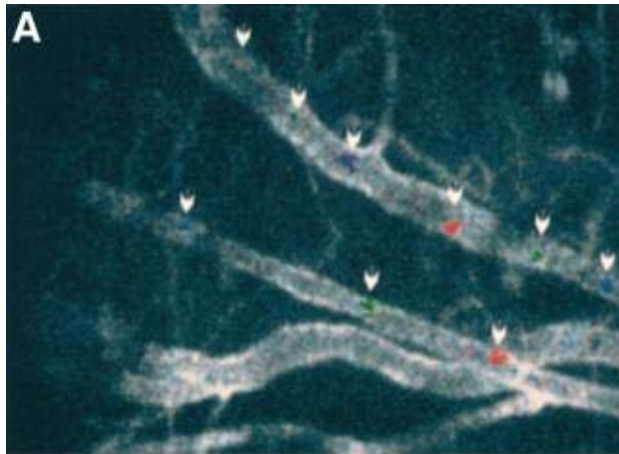
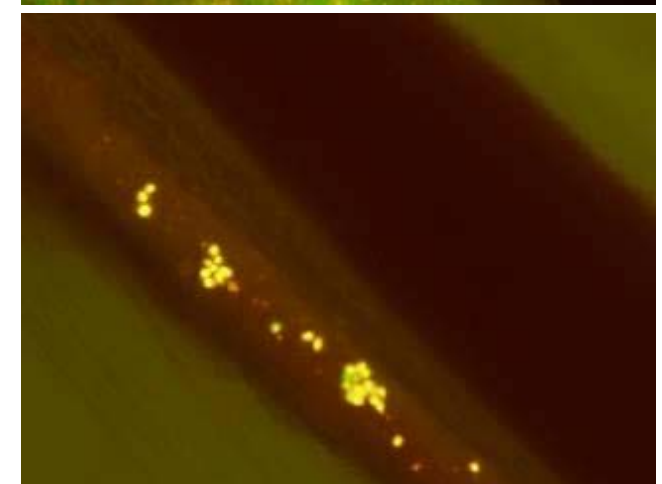
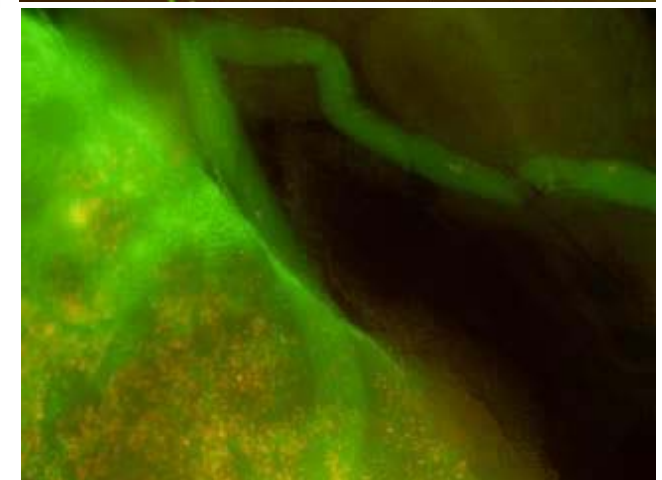
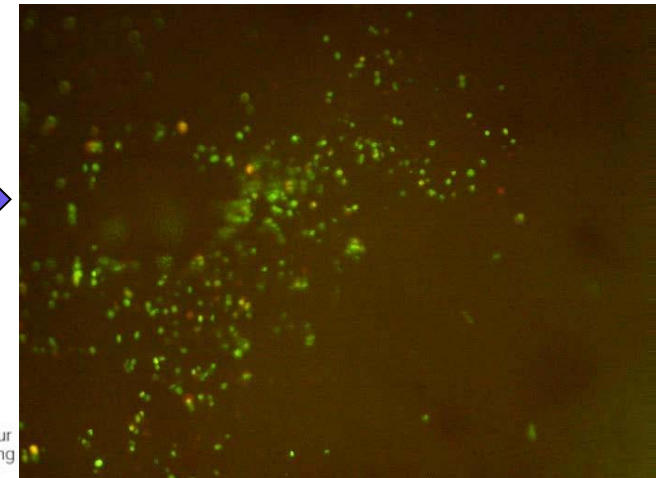
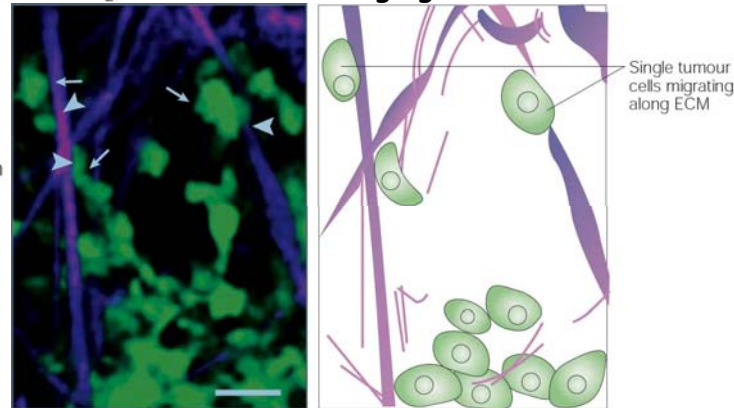
In vivo áramlási citometria

Daganatsejtek követhetők
nyomon nyirokerekben *in vivo*.
Cancer Res 67:8223 (2007)

Olympus OV100

In vivo imaging

Fluoreszcensen jelzett sejtek vizsgálhatók élő állatban, és az áramlási
citometriához hasonló ábrák készíthetők.
Cancer Res 64:5044 (2004), Nat. Rev. Canc. 3: 921 (2003)

Átmenet a mikroszkópia és az áramlási citometria között

Áramlási citometria:

- sok szuszpenziós sejt analízise gyorsan, automatikusan
- szubcelluláris felbontóképesség nélkül

Mikroszkópia:

- kevés kitapadt sejt analízise jelentős felhasználói munka árán
- szubcelluláris információ

Képalkotó áramlási citometria:

- áramló sejtekről képeket készít
- a sejtek fluoreszcencia intenzitását az áramlási citométerhez hasonlóan megméri, áramlási citométerhez hasonló hisztogram és dot plot formájában megjeleníti
- az egy és kétdimenziós hisztogramon kiválasztott sejtek képeit vissza lehet keresni
- a sejteken kolokalizációs és morfológiai analízist is lehet végezni

Lézer scanning citométer (LSC):

- tárgylemezen levő sejteket vizsgál
- az egész tárgylemezt (tehát nemcsak egy mikroszkóp látóteret) beszkenel alacsony NA-jú objektívvel
- a sejteket automatikusan azonosítja
- a sejteken morfológiai és kolokalizációs vizsgálatokat is lehet végezni
- a sejtek fluoreszcencia intenzitás adatait az áramlási citométeren megszokott egy- és kétdimenziós hisztogram formájában is meg lehet jeleníteni

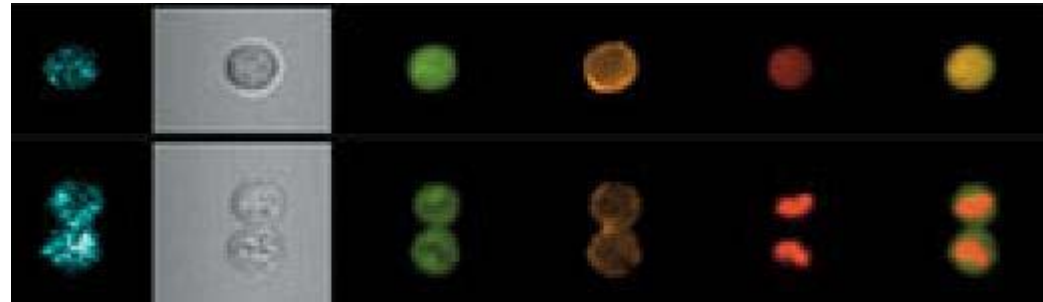

sok sejt mérése automatikusan szubcelluláris felbontóképességgel

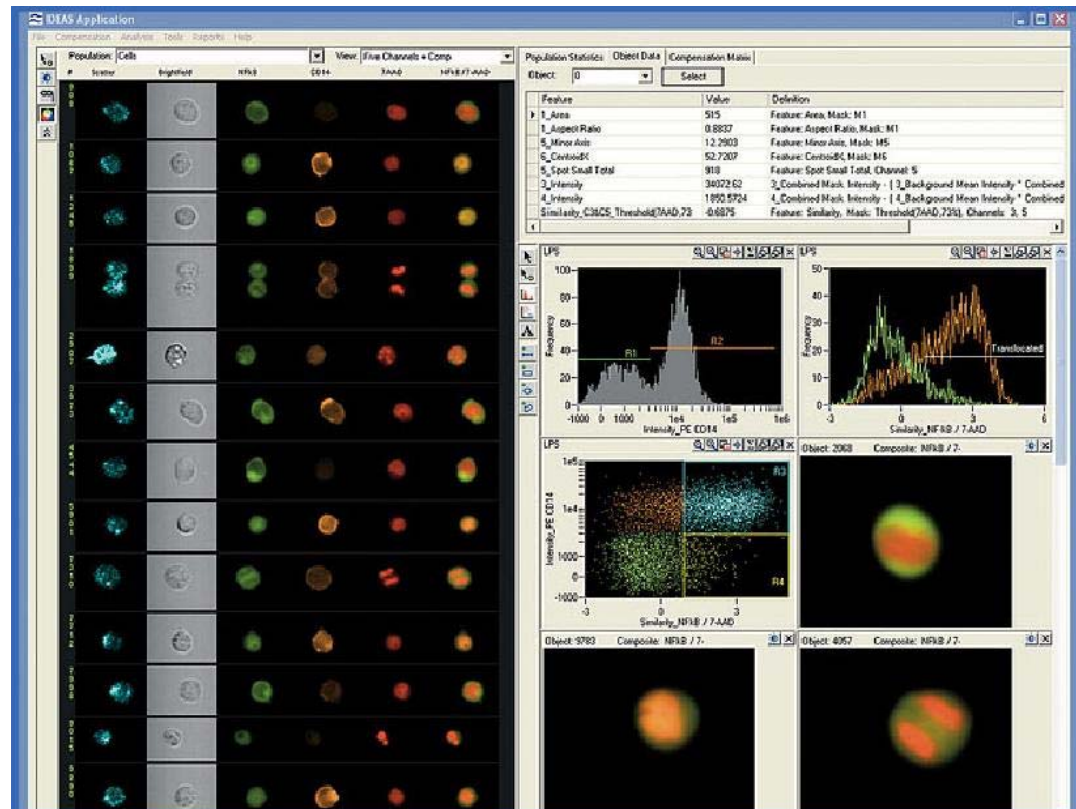
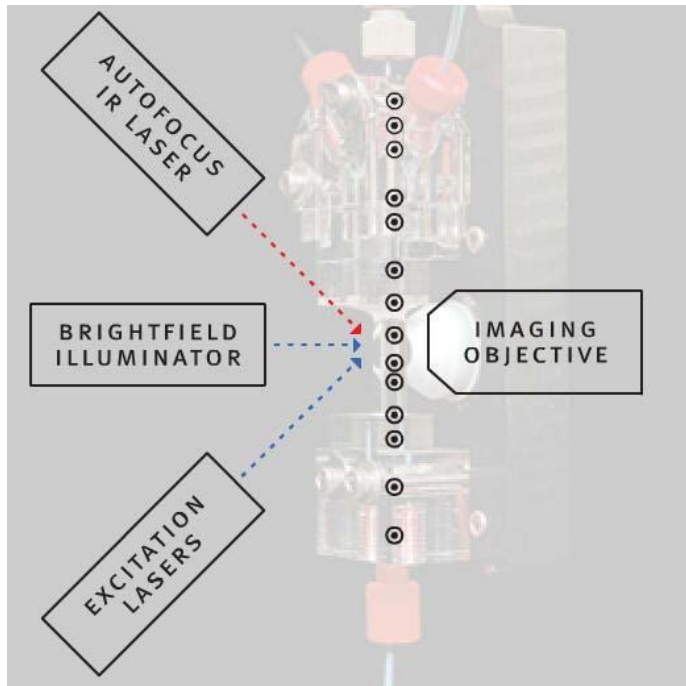
Képkotó áramlási citometria (imaging flow cytometry)

1. A sejtek az áramlási citometriában megszokotthoz hasonló áramlási cellában áramlanak.
2. Az áramlási cellában a sejteknek nemcsak az összes (vagy maximális) fluoreszcencia intenzitását mérjük meg, hanem róluk kép is készül.

3. A sejtek képeit a készülék elmenti...

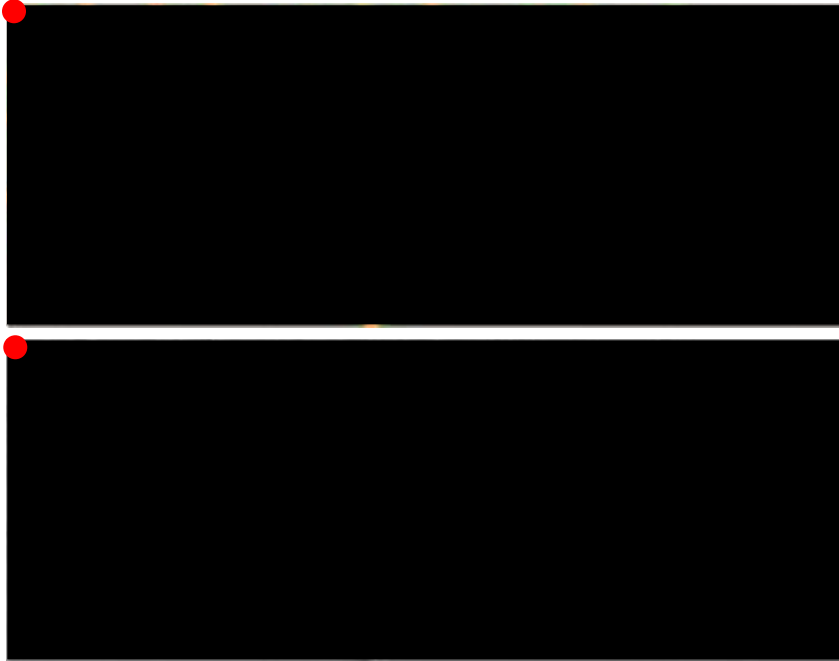
4. ... és a sejtek fluoreszcencia adatait az áramlási citométerhez hasonlóan elemezhetjük.

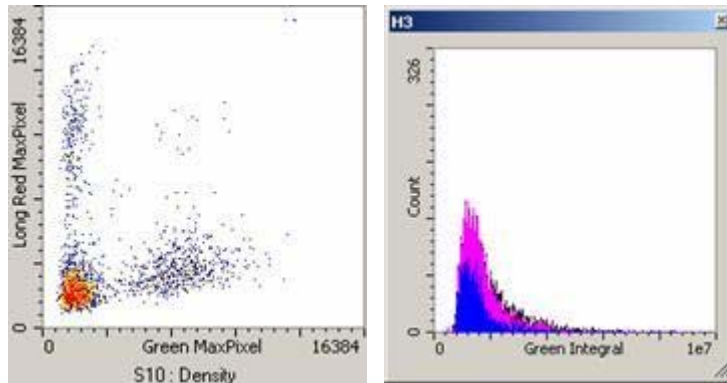
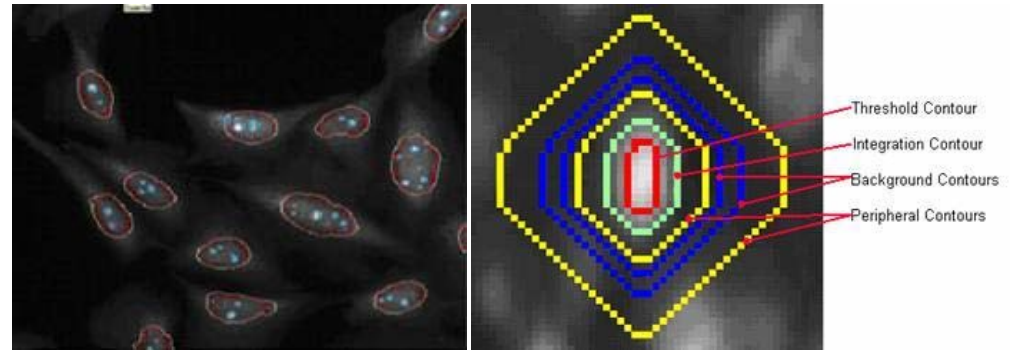

Laser scanning cytometry (LSC)

1. A mikroszkóp tárgylemezt a lézersugár végigpásztázza.

2. Magfestés alapján a sejtmagokat a szoftver azonosítja, és a magot, ill. a körülötte levő citoplazmát körülrajzolja (szegmentálás).

3. A sejtek fluoreszcencia intenzitás értékeit a gép kiszámolja, és az áramlási citométeren megszokotthoz hasonlóan elemzi.